

Boog
Zach. Fellman

ANAR SÄMI KIELA

AAPIS KIRJE

DOKTOR MARTTE LUTHERUS

UCCA KATKISMUS.

Pränttäjum Oulust ihä 1859 Chr. Ev. Barck.

ja zecapem weque. Eup tum zecapem anai tuetwa
felwitetifii, jääwät muut Stellan ofiat päättämättä. —
Eiiton Englannin ja Franskan wälillä sanotaan pyhywän
mahy... ja riffamatta...
... ja zecapem weque. Eup tum zecapem anai tuetwa
felwitetifii, jääwät muut Stellan ofiat päättämättä. —
Eiiton Englannin ja Franskan wälillä sanotaan pyhywän
mahy... ja riffamatta...

... ja zecapem weque. Eup tum zecapem anai tuetwa
felwitetifii, jääwät muut Stellan ofiat päättämättä. —
Eiiton Englannin ja Franskan wälillä sanotaan pyhywän
mahy... ja riffamatta...
... ja zecapem weque. Eup tum zecapem anai tuetwa
felwitetifii, jääwät muut Stellan ofiat päättämättä. —
Eiiton Englannin ja Franskan wälillä sanotaan pyhywän
mahy... ja riffamatta...

ÅR 1858
KILJANDER

Gillas till tryckning.

Kuopio Domkapitel, den 17 November 1858.

På befallning:
Karl Kiljander.

ÅR 1858

LENDSTEDTS
ANTIKVARISKA
BOKHANDEL
HELSINGFORS
Förändring Öfver Carl E. Hertz

Räähes pärnah! Taat addeluyo tiijan
Aapis kirje ja Ucca katkismus kirjettum
jeijid Ednid ja sóddom kielan. Kuohtu kie-
la läva taas ton tiet piijum ette oazuciid
oained maht jeckin sani li jeijid kielan ja
nuut pyöräpiht sehe iperticiid mii kirjest
suezu ja maid Ibmel tiijan ton peht saar-
no ja mijtei mattaciid Suema kiela, kiäs
Pase Raabmat adei Bibbal ja ednu eräs sieu
kirjäh lää kirjettum.

Ibmel suovocii tiijan aarmostes ipartas,
visalvuoda ja siunadosa taamuv kirje luv-
vodeined, nuut ette tot puotäci tiijan nuuv-
hanna autugasvuoda Jeesus Kristus peht.

Kirjettum Anarist Huhti mannadest ihä
1857.

Edv. Wilh. Borg.

4

Sämi kiela.

A B C (luvu tse) Č (tschje) D E F G H I

J K L M N O P R S Š (schje) T U

W V Y Ž (dse) Ž (dschje) Á Ó.

a b c (tse) č (tschje) d đ (dbr) e f g h i j.

k l m n ŋ (engh) o p r s š (schje) t u

w v y z (dse) ž (dschje) á ó.

Suoma kiela.

A B C D E F G H I J K L M N O P

Q R S T U V W X Y Z Å Ö.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u

v w x y z å ö.

Wares
raakkuu.

Wuoraz raahu.

Lammas
määtty.

Sauca meehist.

Seinä-sirkka
tirskuu.

Syeine tiure
cirkko.

Pöös huutaa.
Pöllö cuorwu.

Sapfi itkee.
Päärne carru.

Tuuli
puhattaa.
Piegga poso.

Hanhi
kaakattaa.

Cona kaakkat.

Suu
käyhättää.
Njalme sooho.

Hiiti winkuu.
Sepleig visit.

Suorsa
räikkyy.

Wuo uac
räkkarat.

Sufi utwoo.
Kumppi olvo.

Karhu mörisee.
Kuobe maura.

Kissa naukuu.
Kansi njauku.

Kjaja huutaa.
Wyje cuervu.

Kananyoifa
piipattaa.
Käni alge piipat.

Käfi kuffuu.
Kieha kokka.

Koira ärisee.
Pednu haarit.

Käärmet
suhisee.
Kyöwde sooho.

Kaakka parkuu.
Nakki parku.

Huuhkaja
huuhattaa.
Oppuv hoohot.

Jänäs
paapattaa.
Njuommel
paappat.

Sammakko
kurisee.

Cuapui skuurit.

Kafi kiljuu.
Aasi kiljo.

Paarma
surisee.
Puarui surit.

Herra Rukkos.

Mii Eec kote läh almest. Pasottum lavus
Tu, nommad. Alda puodus Tuu wälde-
koddad. Šados Tuu taattud, nuut eendna-
mest, kuo almest. Adde miijan taan päiwi
mii jyöche päiväli leipim. Ja adde miijan
mii suddoidim addagas, nuutkuo miiuv adda-
gas addelep mii welguliidim. Ja elä tualwu
mii kiusadossan mutto päästeh mii paast.
Talle Tuu li wäldekodde ja wuóime ja kudne,
nuuvhannawuodast. Amen (tuodai).

Osko Tubdastas.

Mun oskom Ibmel oolo, Eeiji puoh wal-
dali, alme ja eendnam Luója.

Ja mun oskom Jeesus Kristus oolo, suu
aidno alges mii Herram. Kotes šohoni Pase
Jegast, šoddoi neidast Määriast. Piinatui
Pontius Pilatus wuöldni, ristalo näyläjui,
kuddui ja häydedui. Laukki wuolus helwi-

Herran Rukous.

Sä meidän joka olet taiwaisa. Pyhitetty
olkon sinun Nimes. Lähes tulkoon sinun
waltakundas. Tapahtukoon sinun tahtos, niin
maassa, kuin taiwaassa. Anna meille tänä-
päiwänä meidän joka päiwäinen leipämme.
Ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niin-
kuin mekin anteeksi annamme meidän welwol-
listemme. Ja älä johdata meitä kiusaukseen.
Mutta päästä meitä pahasta. Sillä sinun on
Waldakunta ja Woima ja Kunnia, ijanlail-
tisesti. Amen.

Uskon Tunnustus.

Minä uskon Jumalan päälle, Isän Kaik-
kiwaltian, Taiwaan ja Maan Luojan.

Ja minä uskon Jesuksen Kristuksen päälle,
hänen ainoan Poikansa meidän Herramme.
Joka sikisi Pyhästä Hengestä, syntyi Neit-
sestä Mariasta. Piinattiin Pontius Pila-
tuksen alla, Kristin päälle naulittiin, kuoletettiin

tan, koalmad päiwi paijani pajas jäämemest. Laukki pajas alman, iistai Eeiji Ibmel puohwaldali oakis kieđast. Toppen li poatte tuobmid eelleid ja jäämeid.

Mun oskom Pase Jega oolo; oht Pase Kristeli serwikodde, posij ulmuj ohtvuoda; sudoij addagas oazum: ruumos pajas euezu-lem, ja nuuvhanna eellin. Amen (tuodai).

Ibmel Louwe Pakkum sänih.

Wuosmuz Pakkum.

Jeh tun koolka adneđ eräs Ibmeliid muu oudast.

Nubbe Pakkum.

Jeh tun koolka tušsan mainasēd tuu Her-rad Ibmelad noomo; tastkuo i Herra tibtä tom rangashadna, kote Suu noomo tušsan mainas.

Koalmad Pakkum.

Muste ette paassoted Pase päiwi.

Njeljäd Pakkum.

Kudnest adne tuu Eijäd ja Eednäd, ette määnästucih ja licih kuhes awalaz eendnam alne.

Kappi luku 7 puuku puukun kump...
 hamin iato niistä lomaista eli marboista tiibon loifi in
 hemmisiä afoisja teuraa tarfoituštanla.

ja haudattin. Astui alas Helwettiin, kolmantena päivänä nousi ylös kuolluista. Astui ylös Taimaaseen, istuu Isän Jumalan kaikkivaltiaan oikealla Kadella. Sieltä on tulema tuomitsemaan eläviä ja kuolleita.

Minä uskon Pyhän Hengen päälle; Yhden pyhän Kristillisen Seurakunnan, pyhain Ihmisten yhteyden: Syntein anteeksi saamisen: Ruumiin ylös nousemisen, ja ijankaikkisen Elämän. Amen.

Jumalan Kymmenet Käsky-Sanat.

Ensimmäinen.

Ei sinun pidä pitämän muita jumalita minun edessäni.

Toinen.

Ei sinun pidä turhaan lausuman sinun Herras Jumalas Nimeä; sillä ei Herra pidä sitä rangaisematta, joka hänen Nimensä turhaan lausuu.

Kolmas.

Muista ettäs pyhität Lepöpäivän.

Neljäs.

Runnioita sinun Isääs ja Vitiäs, ettäs menestyisit ja olisit pitkä-ijällinen Maan päällä.

Wiidad Pakkum.

Jeh tun koolka kodded.

Kuudad Pakkum.

Jeh tun koolka huorastid.

Cicad Pakkum.

Jeh tun koolka suoladid.

Kaucad Pakkum.

Jeh tun koolka kielastallad tuu altemuzad
wuasta.

Oucad Pakkum.

Jeh tun koolka piwted tuu altemuzad
wiasu.

Louwad Pakkum.

Jeh tun koolka himoted tuu altemuzad
eemad, ikä suu palwelijeides, ikä suu piikas,
ikä suu kearjes, ikä suu wuajanes, kuo suu
oamis laa.

Puoh Pakkum saänih kaunojeh täin saänin.

Tun koolka räähistid Herra tuu Ibmelad
puoh tuu waimustad, ja puohtuu sielustad, ja
tuu mielastad, ja puoh tuu wuõimestad, ja tuu
koolka räähistid tuu altemuzad nuutkuo jejijid.

Luantolaz Laaha celka: Puoh mait tii
tattowetted, ette ulmui kalke tiijan toohost,
nuut toohod tii mējtei siijan. Pooloh Ibme-

Viides.

Ei sinun pidä tappaman.

Kuudes.

Ei sinun pidä huorin tekemän.

Seitsemäs.

Ei sinun pidä warastaman.

Kahdeksas.

Ei sinun pidä wäärää todistusta sanoman sinun Lähimmäistäs vastaan.

Yhdeksäs.

Ei sinun pidä pyytämän sinun Lähimmäises huonetta.

Kymmenes.

Ei sinun pidä himoitseman sinun Lähimmäises Emäntätä, eikä hänen Palwelijatansa, eikä Piikaansa, eikä Karjaansa, eikä Suhtaansa, taikka muuta, kuin hänen omansa on.

Kaikki Käsky-sanat suljetaan näihin sanoihin:

Sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalatas kaikesta sinun Sydämmestäs, ja kaikesta sinun Sielustas ja kaikesta sinun Woimastas: Ja sinun pitää rakastaman sinun Lähimmäistäs niinkuin itse sinuas.

Luonnollinen Laki sanoo: Kaikki mitä te tahdotta että ihmisten pitä teille tekemän, niin tehkäät te myös heille. Pelkää Jumalata, ja

lest ja adneh suu pakkumiid, tastkuo tom poate puohaij ulmui toohod.

Kasta Sakrament.

Monnod pirro mailm, ja saarnawetted Ewangelium puohaid kiäh lää luowum. Kote osko ja kaasto, tot puoda autugasan; mutto kote i osko, tot kadottuvvu. Munjin li ad-deluvvum puoh vuóimi alмест ja eendnam alne; monnod tontiet ja máttáttid puoh aalmug, ja kástiä sii Eeije ja Alge ja Pase Jega nommon. Ja máttáttid sii adneh puoh, kuoh mun lám tiijan pakkum. Ja Käjah! mun lám tii ludne jyóehe páiwi mailm loop raij. Jos ij kiihän sóddo cáásist ja jégast, ij sun táide lhmel wáldekodde sisan poatted. Maid oazest sódom li, tot li oaz: ja maid jeggast sóddom li, tot li Jegga.

Rippo adei suddost pääst.

Mun addelom tunjin alme wáldekodde éoudigiid: Ja maita tun éoonoh eendnam alne, tot koolka ládi éodnom alмест: Ja maita tun peestáh eendnam alne, tot koolka ládi peestum alмест. Waldeé pase Jegga; kieid tii suddoid addagas addelwetted, toito toh adda-

pidä hänen Käskynsä; sillä sitä tulee kaikkein Ihmisten tehdä.

Kasteen Sakramentti.

Menkäät kaikkeen Mailmaan, ja saarnatkaat Ewankeliumia kaikille Luoduille. Joka usko ja kastetaan, se tulee autuaaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan. Minulle on annettu kaikki voima Taiwaassa ja Maan päällä; Menkäät siis ja opettakaat kaikkea Kansaa, ja kastakaat heitä Nimeen Isän, ja Pojan, ja Pyhän Hengen. Ja opettakaat heitä pitämäään kaikki, kuin minä olen teille käskenyt. Ja katso! minä olen teidän kansanne joka päivä mailman loppuun asti. Ellei joku synny Wedestä ja Hengestä, ei hän taida Jumalan waltakuntaan sisälle tulla. Mitä Lihasta syntynyt on, se on Liha: Ja mitä Hengestä syntynyt on, se on Henki.

Rippi eli synnin päästö.

Minä annan sinulle taiwaan waltakunnan awaimet: Ja mitä sinä sidot maan päällä, sen pitää oleman sidotun taiwaassa: Ja mitä sinä päästät maan päällä, sen pitää oleman päästetyn taiwaassa. Ottakaat Pyhä Henki; joille te synnit anteeksi annatte, niille ne anteeksi anne-

gas addeluwo; Ja kieid tii taid tolliwetted,
taine lãã toh tollejuwwum.

Herra Ehdes Määles.

Mii Herra Jeesus Kristus ton ija, kuo
Sun pettui, waaldi leipi, kiitti, toijeli ja ad-
deli mattatus päärnaidis, ja celhi: Wáldid ja
purrod, taat li muu ruumos, kote tii oudast
addeluwo, tom toohod tii muu mustom.

Nuut mijtei Ehdes määles marja, waldi
Sun kaalha, kiitti, addeli siijan ja celhi:
wáldid ja juuhod táást puohoh, tat li ton
uado Testament kalk muu woorost, kote tii
ja ednui oudast gulgtuvvo suddoi addagas
addelem tiet, tom toohod, nuut tauwjáh kuo
tii juhowetted, muu mustom.

Pieku Luhodosah.

Puohai calmeh wartajeh Tuu Herra! ja
Tuu addelah siijan purromos áikistes. Tun
lãáhastah kiedad, ja piebmah puohaid kiah
eelustah sowodist. Kudne lãwus Eecan ja
Algan ja Pase Jeggan, nuutkuo aalgust li læ-
maz ja táál ja ain nuuwannahawuodast. Amen
(tuodai).

Mii Eec kote læalmest ja nuut outas.

Ruhodalskuattup!

Herra Ihmel almalaz Eec! siuned mii ja
taid skenkaidoid, maid miijan ruubmos ra-

taan; ja joille te ne pidätte, niille ne owat pidettyt.

Herran Ehtoollinen.

Meidän Herra Jeesus Kristus sinä Yöinä, jona Hän petettiin, otti Leivän, kiitti, mursi ja antoi Opetuslapsillensa, ja sanoi: Ottakaat ja syökööt, tämä on Minun Ruumiini, joka teidän edestänne annetaan, se tehkööt te minun muistokseni.

Niin myös Ehtoollisen jälkeen, otti hän Kalkin, kiitti, antoi heille, ja sanoi: Ottakaat ja juokaat tästä kaikki, tämä on sen Uuden Testamentin Kalkki minun Vereseni, joka teidän ja monen edestä wuodatetaan Synlein anteeksi antamiseksi, se tehkööt niin usein kuin te juotta, Minun muistokseni.

Ruoka-Luvut.

Kaikkein Silmät wartioitsewat sinua Herra! ja Sinä annat heille Ruuan ajallansa. Sinä awaat Kätes ja rawitset kaikki kuin eläwät suosiolla. Kunnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle, niinkuin alusta on ollut ja nyt ja aina ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen.

Isä meidän, joka olet Taimaassa, &c.

Rukoilkaamme.

Herra Jumala Taimaallinen Isä! siunaa meitä ja näitä sinun lahjojas, jotka meille

wadossan ärmolaut suovvum läh. Ja adde Tuu pase äärmmod, ette mii mutomild ja Tuu miela riihobadna taid nautasiiciim ja kuõuluisim waldaciim Tuu Algad Jeesus Kristus mii Herram peht. Amen (tuodai).

Jeesus nommon tääl mii monnop muçtaut päutan, jø Herra sääni oolo mii purromin ja juhomin kaunup; mii tast puõrre oazup, nuut oazus kiitos tääl päudi Herra styõras, ain Jeesus nommon!

Kiitos maḡa purromest.

Kiitted Herra; tast kuo Sun li pyõre ja suu lädiswuot cuoapcu nuuwihanna-wuodast, kote purromos addel jyõche jeggan, kote eeleid addel siijan purromos, ja karanas olkiid, kia suu isasis cuorwuh. Kudne läwus Eeçan ja Algan ja Pase Jeggan! nuutkuo aalgust li lämaz ja tääl ja ain nuuwihanna-wuodast nuuwihanna-wuodan. Amen.

Mii Herra kote läh almest j. n. o.

Ruhodalskuattup!

Mii kiittep Tuu räähes almalaz Eeç, Jeesus Kristus mii Herra peht, puohai Tuu puori tuoitad ja eromas tai Tuu skenkaidoid oudast, maid mii täällep lädiswuodastad nautasom läp, ja ruhodallap Tuu pase äärmmod,

ruumiin ravinnoiksi armollisesti suonut olet. Ja anna sinun pyhä Armos, että me kohtuullisesti ja ilman sinun Mieleä rikkomatta niitä nautitsisimme ja tykämme ottaisimme: sinun Poikas Jeesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta, Amen.

Jeesuksen nimeen nyt me menem' kauniist' pöydään, ja Herran sanan päällä meit' syömäs', juomas' löydään: Me sillä hyvän saam'; waan saakoon kiitoksen Se pöydän Herra suur', ain' nimeen Jeesuksen!

Kiitos Ruan jälkeen.

Kiittäkääät Herraa; sillä hän on hyvä ja hänen Laupiudensa pysyy ijankaikkisesti, joka Ruan antaa jokaiselle Hengelle, joka Eläinten antaa heidän ruokansa, ja Karnen pojille, jotka häntä auksensa huutawat. Runnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle! niin kuin alusta on ollut, ja nyt ja aina ijankaikkisesta ijankaikkiseen, Amen.

Isä meidän joka olet Taimaisa, rc.

Rukoilkaamme.

Me kiitämme sinua rakas Taimaallinen Isä, Jeesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta, kaikkein sinun Hyväin tekois ja lijatenkin näiden sinun Lahjais edestä, jotka me nyt sinun Laupiudestas nautinneet olemme,

ette nuutkuo rubmos li rawadosad oazum; nuut mijtei sielu pase säänistad ain wirkottuvvum sóddoci. Ton Tuu rááhes algad Jeesus Kristus mii Herra peht. Amen.

Kiitos läwus Ibmelon! ruumos sielu piebmejen! äärmestes isedus. Râywwejus ja tu-
alwus, sieunala suojelus! Essiwäldem war-
jelus! Rauh ain addelus, majemust ilon ku-
adus.

Idäduš Rukkosah.

Tuu pase nommon Tuuⁿ ristenäyläjum
Herra Jeesus Kristus! mun tääl kocam, Tuu
kote muu tiwras woroinad lonesti, Tun muu
tan päiwi ja jyöehe tiime haltes, ised, war-
jel, siuned ja adde pyöre luho ja Ibmelalas
mänu muu ašinom ja tuoinom, ette muu eel-
lem ja aauga Tuu kiittosanad ja kudnenad
poadaci! Nanod mun mijtei puohaiid puoriid
tuoiid taan päiwi ja jyöehe päiwi ja tam lu-
hottemus eellem maeld, tualwuh muu nuuw-
hanna^elleman. Amen.

Muuⁿ kiitam Tuu, muu almalaz Eecan,
Jeesus Kristus Tuu rááhes algad peht, ette
muu tan ija puohain waarain ja wahagin
armolaut warjelom läh. Ja ruhodalom Tuu,
ette munjin addagas addelicih puoh muu sud-
doidim, moiguim mun tan ija Tuu mielad

ja rukoilemme sinun pyhää Armoas, että niinkuin Ruumis on Kawintonsa saanut, mahdais myös Sielu sinun pyhällä Sanallas aina wirwotetuksi tulla. Sen sinun rakkaan Poikas Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Riitos olkoon Jumalalle! Ruumiin, Sielun ruokkialle! Armostansa auttakohon, Neuwokoon ja saattakohon, Sulvisesti suojellukohon! Esiwalmartamm' warjellukohon! Rauhan aina antakohon, Wiimein iloon kandaokohon.

Namu-Rukoukset.

Sinun pyhään Nimees sinä Ristiinnaulittu Herra Jesu Kriste! minä nyt nousen, sinä joka minun kalliilla Werelläs lunastit, sinä minua tänäpäpä ja joka hetki hallitse, auta, warjele, siunaa, ja anna hyvä onni ja Jumalinen meno minun asioisfani ja toisfani, että minun elämäni ja aiwoitukseni sinun Riitokseksi ja Runniaksi tulis! wahwista minua myös kaikkiin hywiin Eoihin tänäpäpä ja jokapäimä, ja tämän onnettoman Elämän perästä, johdata minua ijankaikkiseen Elämään, Amen.

Minä kiitan sinua, minun Laitwaallinen Isäni! Jesuksen Kristuksen sinun rakkaan Poikas kautta, että minua tänä Yönä kaikesta waarasta ja wahingosta armollisesti warjellut olet. Ja rukoilen sinua, että minulle anteeksi antaisit kaikki minun syntini, joilla minä tänä

rikkom lām, ja mītei tan pāiwi warjelcih muu puohain suddoin ja paawuotain, ette muu eellem ja puoh muu tyōjin mattaci Tunjin kelpeteñ! tastkuo mun addelom ječan, sielun ja rubmošan ja puohrákkan moh must láá, Tuu haltusad ja tuóahasad. Tuu paseh engalad láhus muu ludne, ja állus kuussan must ratkojus. Tuu Pase Jeggad éuewwejus ja haaltasus muu, ette ijtot paas waije almai pergala must maitten wuoitaci. Amen.

Ehedos Rukkosah.

Mun kiitam Tuu muu almalaz Eečan! Jeesus Kristus Tuu Algad peht, ette muu tan pāiwi puohain waarain ja wahagin armolaut warjelom lāh. Ja ruhodalom Tuu, ette munjin addagas addelcih puoh muu suddoidim, moiguim mun tan pāiwi Tuu miela rikkom lām! ja ette tan ija armolaut warjelcih ja must murro adned tattocih, tastkuo mun addelom ječan, sielun ja ruumošan ja puohrákkan moh must láá Tuu tuóahan ja kiedan. Tuu paseh engalad láhus muu ludne ja állus kuussan must ratkojus. Tuu Pase Jeggad éuewwejus ja haaltasus muu, ette ijtot paas waije almai pergala must maitten wuoitaci. Amen.

Koseh Herra ráāhes Almalaz Eeć! mii pajjel, ja warjel mii ton käywwelas kiusa-

Yönä sinun mieles rikkonut olen, ja myös tänä päivänä warjelistit minua kaikesta synnistä ja pahuudesta, että minun Glãmáni ja kaikki minun tyhöni mahtais sinulle kelwata! sillä minä annan itseni, Sieluni ja Ruumiini, ja kaikki tyhni kuin minulla on, sinun haltuus ja huomaas. Sinun pyhät Enkelis olkoot minun kanssani, ja älkööt kuhunkaan minusta luopuko. Sinun Pyhä Henkes walaiskoon ja hallitkoon minua, ettei se paha wihamies Perkele minusta mitäkään woittaisi. Amen.

Shto-Rukoukset.

Minä kiitän sinua, minun Taimaallinen Isäni! Jesuksen Kristuksen sinun rakkaan Poikas kautta, että minua tänäpäpäni kaikesta waarasta ja wahingosta armollisesti warjellut olet. Ja rukoilen sinua, että minulle anteesi antaisit kaikki minun Syntini, joilla minä tänäpäpäni sinun mieles rikkonut olen, ja että tänä Yönä minua armollisesti warjelistit ja minusta murheen pitää tahtoisit; sillä minä annan itseni, Ruumiini ja Sieluni, ja kaikki tyhni kuin minulla on, sinun huomaas ja käsiis. Sinun pyhät Enkelis olkoot minun kanssani, ja älkööt kuhungaan minusta luopuko, sinun Pyhä Henkes walaiskoon ja hallitkoon minua, ettei se paha wihamies Perkele minusta mitäkään woittaisi. Amen.

Walwo Herra rakas Taimaallinen Isä! meidän ylitsemme, ja warjele meitä siltä ka-

dijest, kote ain pirra joda očah kiam sun oazuci niellad; addeh miijan aarmuitod, ette mii noona oskoin, wieussáht suu wuást cuacućiim, ja tan ija Tuu pase warjelus wueldni murothadna wuo, atadaciim. Tuu rááhed algad Jeesus Kristus mii Herram peht. Amen.

Uc Pärnai Rukkos.

Herra Ibmel almalaz Eec, mii ruhodalap Tust, Tuu rááhed algad Jeesus Kristus tiet, adde miijan pase áármot, ette mii wuoik oskost, sieu udhin ja mattuin páiwi páiwist soddaciim ja lasaniciim. Ja ette Tun mii, mii wanhemiidem ja Essiwaldiidem tan páiwi puohain paawuodain armolaut warjeled ja suojeled taattočih. Amen.

Rauh Oudast.

Suowoh miijan rauh Herra! táál ja eelim áikasim ísed: Ipá eendnam alne kawdnu ohtokin erás, kote riitoid sowoted puáhta, eráskuo Tun oht;

Adde Herra! Ráuhu, puohaid maakutiid; oasi ja tierwaswuoda jeckottey sääatun.

Ruhodalsknattup.

O Herra Ibmel! kest pase haluh, wuoik rádih ja wanhurskes tyójáh poateh, addeh

walalta kiusaajalta, joka ympäri käy, etsein
 ketä hän saisi ylösnäköillä; Anna meille Armo-
 jas, että me wahwalla uskolla miehuullisesti
 häntä vastaan seisoisimme, ja tänä Yönä si-
 nun pyhän warjelukses alla murhetoinna lepäi-
 simme, sinun rakkaan Poikas Jesuksen Kris-
 tuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Wähä Lasten Rukous.

Herra Jumala Taimaallinen Isä, me ru-
 koilemme sinua sinun rakkaan Poikas Jesuksen
 Kristuksen tähden, lainaa meille Pyhä Armos,
 että me oikiasa Uskossa, Hywisä Tawoisä ja
 Dpiäsa päivä päiväältä kaswaisimme ja lisän-
 nyisimme; Ja että sinä meitä, meidän Wan-
 hempamme ja Esiwaltamme tänäpänä kaikesta
 pahuudesta armollisesti warjella ja suojella
 tahtoisit. Amen.

Rauhan edestä.

Suo meille Rauhaa Herra! nyt ja elin-
 aikanam' auta: Cip' Maan päällä löytä ketän
 muut', Kuin Riidat asettaa taitaa, paitsi si-
 nua yhtä;

Anna, Herra! Rauha kaikille Maakunnille,
 Dnni ja Terweys itsekullenkin Säädhylle.

Rukoilkaamme.

O Herra Jumala! jolta pyhät halut, oi-
 fiat neuwot ja wanhurškaat työt tulewat,

Tuu palwelijeidod tom rauhu maid mailm i addeled máát, ette mii waibmo Tuu pakkuni wuöldni addelum líci, ja puoh waije almai raadiid cuwkkih, ette mii eellem Tuu warjelus wuöldni masust líci, Jeesus Kristus mii Herram peht. Amen.

Ísed mii kosediin, Herra! Cíeuwwa mii oadetiin, ette mii kosaciim Kristusain, ja rauhust wuoi, atadaçiim. Tuu haltun Herra Ibmel mun addelom muu jeggan ja sielun, ette tom Kristusist, kote li mii eellem ja pajas cuezalem tost nuuwanna jáámmemest warjeliçih. Ja ruhodallop Tuu, ette Tun, kote tuoda cuowwa läh Tuu áärmod paštu muu sey, is waibmun kulgotiçih, Tuu ráähis algad Jeesus Kristus mii Herra peht. Amen.

Lädis Ibmel ja Almalaz Eec! ken lädiswuodast i ollakin loppo li, Tun kote läh kiertowož, kuhes mielalaz ja stuorra äärmest addagas addelah puoh paaid tuoiid, rikkosiid ja suddoid. Mii läp (ton paap) toohom suddoid mii Eeijidamguim, mii läp paas toohom ja läp lámaz Ibmelet-tomeh ja Tuu miela rikkom. Tunji ainoi läp mii suddoid toohom, ja Tuu oudast paastoohom, mutto elä müste mii tolaid paaid tuidem; äärmed jeijed huapust mii pajal, tastkuo mii läp aipas surkis

anna sinun Palwelioilles se Rauha, jota maailma ei antaa taida, että meidän Sydämme sinun Käskyis ala annetut olisit, ja kaikki wihamiesten neuwot särje, että meidän Elämämme sinun warjelukses alla lewossa olis, Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Uuta meitä walwoissamme, Herra! kätke meitä maatesamme, että me walwoissimme Kristuksen kanssa, ja rauhassa lepäissimme. Sinun haltuus Herra Jumala minä annan minun Henkeni ja Sieluni, että hantä Kristuksessa, joka on meidän Elämämme ja Ylösnousemismme, siitä iankaikkisesta kuolemasta warjelist. Ja rukoilemme sinua, että sinä, joka se totinen walkeus olet, sinun Armos paisteen minun pimiään sydämmeeni muodattaisit, sinun rakkaan Poikas Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Laupias Jumala ja Taimaallinen Isä! jonka Laupiudella ei yhtään loppua ole, sinä joka olet kärsiwällinen, pitkämielinen, ja suuresta armosta anteeksi annat kaikki pahat teot, rikokset ja synnit. Me olemme (sen pahempi) tehneet syntiä meidän isäimme kanssa, me olemme wäärin tehneet ja olleet jumalattomat, ja sinun mieles rikkoneet. Sinulle ai-noalle olemme me syntiä tehneet, ja sinun edessäs pahoin tehneet; Mutta älä muistele meidän entisiä pahoja tekojamme; armahda

tilan heewim. Ised mii Ihmel mii Wapah-
teje! Tuu nommod kudne tiet peesteh mii ja
addeh miijan puoh suddoidim addagas, ja
addeh miijan Tuu pase Jeggad aarmo pyörä-
tid mii suddogas eellemim ja oazud ohton
Tun nuuwihanna eellem, Tuu algad Jeesus
Kristus mii Herra peht. Amen.

Herra siwnáduš mii ja warjelus mii,
Herra éueuwwejus muoduidis mii paijel ja
läwus miijan armolaz! Herra puwelos muo-
duidis mii päll ja addelus miijan nuuwihanna
rauh! Eeiji ja Alge ja Pase Jega nommon.
Amen.

sinuas nopiasti meidän päällemme; sillä me olemma sängen wiheljäisiksi joutuneet. Uuta meitä Jumala meidän Wapahtajammel sinun Nimes Kunnian tähden, wapahta meitä ja anna meille kaikki meidän syntimme anteeksi, ja anna meille sinun Pyhän Hengen armo parata meidän syntistä Elämätämme, ja saada sinun kanssas ijankaikkisen Elämän, sinun Poikas Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Herra siunatkoon meitä ja warjellkoon meitä, Herra walistakoon Kaswonsa meidän päällemme ja olkoon meille armollinen! Herra kääntäköön Kaswonsa meidän puoleemme ja antakoon meille ijankaikkisen Rauhan! Niimeen Isän, ja Pojan, ja Pyhän Hengen. Amen.

Suowoõ päärnaid puoted muu lusa ja elled kieltii sii, tastkuo tommuodošoʒ li Ibmel wäldekodde. Mark. X: 14.

Wäldeh Jeesus! riehtid päärnad hãjo láádas-aut; Wäldeh oamad mattatid, suojelid ja siunedid; Wuilkidin jotelas paas mail pãlgkaid, jem tuwd torwenom errasiid mailm wiasuin.

Puoh jáámmiin lapput, Puoh mádtall lappoiijeh. Tun, coapcu nuuwhadna rááhish Jeesus! rauhonun, Cuowunun, wyóimenun, caggenan, torwenan. Wäldeh päärnad riehtid, suojelid ja siunetid.

Nummere:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Loho laskom tawwul:

2 kerte	3 kerte	4 kerte
2 li 4	3 li 9	4 li 16
3 — 6	4 — 12	5 — 20
4 — 8	5 — 15	6 — 24
5 — 10	6 — 18	7 — 28
6 — 12	7 — 21	8 — 32
7 — 14	8 — 24	9 — 36
8 — 16	9 — 27	10 — 40
9 — 18	10 — 30	
10 — 20		

5 kerte	6 kerte	7 kerte
5 li 25	6 li 36	7 li 49
6 — 30	7 — 42	8 — 56
7 — 35	8 — 48	9 — 63
8 — 40	9 — 54	10 — 70
9 — 45	10 — 60	

8 kerte	9 kerte	10 kerte
8 li 64	9 li 81	10 li 100
9 — 72		100 — 1000
10 — 80	10 — 90	1000 — 10000

DOKTOR MARTTI LUTHERUS

Ucca Katkismus.

Wuosmuz Pääkappala.

Ibmel Louwe Pakkum säänih.

Maht nuorra aalmug kalke taid ohtkerta-
semest mattaä.

Wuosmuz Pakkum.

— Mun läm Herra tuu Ibmel, Jeh tun koolka
adned eräs Ibmeleed muu oudast.

Mii taat li?

Wastadas: mii koolkap pollod ja rääh-
histid Ibmel pajjal puohaiid ja Suu aidno oolo
oskod ja torweted.

Nubbe Pakkum.

Jeh tun koolka tuússan mainaseä tuu Her-
rad Ibmelad noomo; tastkuo i Herra tibtä

Tohtori Martti Lutheruksen

Katkismus.

I.

Sumalan Kymmenen Käsytysanaa

Kuinka nuoren kansan pitää ne yksinkertaisesti oppiman.

Ensimmäinen Käsky.

Minä olen Herra sinun Sumalas. Ei sinun pidä muita Sumalita pitämän minun edessäni.

Mitä se on?

Wastaus: Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Sumalata ylitse kaikkia, ja Hänen ainoan pääallensä uskoman ja turvaaman.

Toinen Käsky.

Ei sinun pidä turhaan lausuman sinun Herras Sumalas nimeä: sillä ei Herra pidä

tom rangashadna, kote Suu noomo tušan mainas.

Mii taat li?

W. Mii koolkap pollod ja räähistid Ib-mel, nuut ett ep mii Suu noomo peht korod, wuarnu, nuaitu, kielastala adei kiangen peet, mutto ette mii puohain mii ädistin ja tos-kestin tom isasin éuärwup, ruhodollap, kiit-tep ja rääbmitep.

Koalmad Pakkum.

Müste pase päiwi ette ton passotíih.

Mii taat li?

W. Mii koolkap pollod ja räähistid Ib-mel, nuut ett ep mii säärne ja Suu säänis pajjelu kiája, mutto adnep ton passen, mie-lastim ton kuulop ja mattap.

Njeljäd Pakkum.

Kudnest adne Eeijäd ja Eednäd, ette máánastucíih ja lícíih kuhes awalaz eendnam alne.

Mii taat li?

W. Mii koolkap pollod ja räähistid Ib-mel, nuut ett ep mii wanhemidam, Essiwál-tem ja isádidom pajjelu kiája iká áddud: mutto adnep sii kudnest palwelep sii, láp siijan kuuliah, räähistep sii, ja adnep sii mii éolmidim oudast.

sitä rankaisemata, joka Hänen nimensä turhaan lausuu.

Mitä se on?

W. Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin ettemme Hänen nimensä kautta kiroile, wanno, noidu, walhettele eli kettään petä; waan että me kaikissa meidän hädisämme ja tuskisamme sitä awuksemme huudamme, rukoilemme, kiitämme ja ylistämme.

Kolmas Käsky.

Muista Sabbatin päivää, että sen pyhittäisit.

Mitä se on?

W. Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin ettemme saarnaa ja Hänen sanaansa katso ylön; waan pidämme sen pyhänä, mielellämme sitä kuulemme ja opimme.

Neljäs Käsky.

Sinun pitää kunnioittaman isänsä ja äitiänsä, että menestyisit ja kauwan eläisit maan päällä.

Mitä se on?

W. Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin ettemme meidän vanhempiamme, esivaltaamme ja isäntiämme katso ylön, emmekä wihoita; waan pidämme heitä kunniasa, palwelemme heitä, olemme heille kuuliaiset, rakastamme heitä, ja pidämme heitä meidän silmäimme edessä.

Wiidad Pakkum.

Jeh tun koolka kodded.

Mi taat li?

W. Mii koolkap pollođ ja räähistid Ib-
mel, nuut ett ep mii altemuzam ruubmoś ikä
jega pälest wahäset ikä maitten werriwuoda
suu wuasta tou; mutto ette mii suu isedep,
kaurip ja jega waarast warjelep.

Kuudad Pakkum.

Jeh tun koolka huórastid.

Mi taat li?

W. Mii koolkap pollođ ja räähistid Ib-
mel, nuut ett mii lāp puttah ja kudnalih jur-
tuin, saawuin ja tuojin, ja ette jećkiu peelli-
kyóimes räähist ja kudnest adna.

Ćicad Pakkum.

Jeh tun koolka suoladid.

Mi taat li?

W. Mii koolkap pollođ ja räähistid Ib-
mel, nuut ett ep mii altemuzam ruđo adei kaal-
wu wáalde mádtal, adei moingin werriwuod-
dain ja keuwilwuodain olssin piyte; mutto
ette mii isetep, nuut ette suu khaalwu ja áálat-
tusuodaci lasettuwwum ja warjeluwwum.

Kaucad Pakkum.

Jeh tun koolka kielastallad tuu altemu-
zad wuásta.

Viides Käsky.

Ei sinun pidä tappaman.

Mitä se on?

W. Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin ettemme meidän lähimmäistämme ruumiin eikä hengen puolesta wahingoitse, emmekä mitään wääräyttä häntä vastaan tee; waan että me häntä autamme, holhomme ja hengen waarassa warjelemme.

Kuudes Käsky.

Ei sinun pidä huorin tekemän.

Mitä se on?

W. Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin että me olemme puhtaat ja kunnialliset ajatuksissa, puheissa ja töissä, ja että itsekukin awiopuolisoansa rakastaa ja kunniasa pitää.

Seitsemäs Käsky.

Ei sinun pidä warastaman.

Mitä se on?

Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin ettemme meidän lähimmäisemme rahaa eikä kalua ota pois, eli jollakulla wääräydellä ja petoksella meillemme saata; waan autamme, niin että hänen kalunsa ja elatusensa tulis enätyksi ja warjelluksi.

Mii taat li?

W. Mii koolkap pollod ja räähistid Ibmel, nuut ett ep mii altemuzam oolo kielas-tala, jekã peeti ja seelkidyhin paast saarno suu wuasta, adei sääti paas saawuid suu oolo, mutto ette mii wästep suu oudast, pyörre sust jurtep ja saarnup ja puoh aásiid pyörreb kueuólu kentip.

Oucad Pakkum.

Jeh tun koolka piwted tuu altemuzad wiasu.

Mii taat li?

W. Mii koolkap pollod ja räähistid Ibmel, nuut ett ep mii altemuzam äärpi adei äállamoš, tai wiasu piwtã ikã maitten wuoi-ketwuoda milt, ja laawo suoiwan wueldni olssin oomost; mutto mii kolkap isetid suu, ette sun oazuçi oamis adned ja nautased.

Louwad Pakkum.

Jeh tun koolka himoted tuu altemuzad eemãd, ikã suu palwelijeides, ikã piikas, ikã suu keärjes, ikã suu wuäjãnes adei maitten, kuo suu oamis lää.

Mii taat li?

W. Mii koolkap pollod ja räähistid Ibmel, nuut ett ep mii keesi ikã wiettal mii altemuzastam, suu eemãd adei palwelijeid, mutto

Kahdeksas Käsky.

Ei sinun pidä väärää todistusta sanoman sinun lähimmäistäs vastaan.

Mitä se on?

W. Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin ettemme meidän lähimmäistämme valhettele, emmekä petä ja panettele häntä, eli saata pahaa sanomata hänestä; waan että me vastaamme hänen puolestansa, hywin hänestä ajattelemme ja puhumme, ja kaikki asiat parhain päin käännämme.

Yhdeksäs Käsky.

Ei sinun pidä pyytämän sinun lähimmäises huonetta.

Mitä se on?

W. Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin ettemme me meidän lähimmäisemme perintöä eli omaisuutta, taikka huonetta pyhdä, emmekä jonkun oikeuden muodolla, eli lain warjon alla itsellemme omista; waan meidän pitää auttaman häntä, että hän sais omansa pitää ja nautita.

Kymmenes Käsky.

Ei sinun pidä himoitseman sinun lähimmäises emäntää, eikä hänen palveliatansa, eikä piikaansa, eikä karjaansa, eikä juhtaansa, taikka muuta kuin hänen omansa on.

pyõrreb isedep ette sii oazucii soijnis, ja toow-
wudcii maid sii lää kendigasah.

Maid Ibmel puohain tain pakkumin celkka?

W. Nää́t celkka Sun:

Mun Herra tuu Ibmelad lám kiiwes Ib-
mel, kote uusattalam Eeiji paaid tuiid pää-
nai oolo, koalmad ja njeljad puolwon, kia mun
wajjedeh: Ja towwum ládiswuoda kallad tuh-
hadan, kiah muu rááhisteḥ ja adneh muu pak-
kumiid.

Mii taat li?

W. Ibmel uhkaa rangásted puohaid tai-
te, kiah táid pakkumiid rikkoh ja pajjelu
kiáci: ton tiet kolkap mii Suu wajest pollod,
nuut ett ep mii sun pakkumiid riho, mutto
äärmus ja puoh pyõrre lopped sun toid puo-
haid, kiah Suu pakkumiid adneh: ton tiet
koolkap mii Suu rááhistid, ^{miel} Sunjin torwetid,
ja mielastin Suu pakkumi toohod.

Mitä se on?

W. Meidän pitää pelkäämän ja rakastaman Jumalata, niin ettemme wedä emmekä häukuttele meidän lähimmäiseltämme hänen emäntäänsä eli palkollijansa; waan paremmin autamme, että he mahtawat olla alallansa ja tehdä mitä he owat wellapääät.

Mitä Jumala kaikesta näistä käskyistä sanoo?

W. Näin sanoo Hän:

Minä Herra sinun Jumalaks olen kiiwas Jumala, joka etsiskelen isäin pahat teot lasten päälle, kolmanteen ja neljanteen polween, jotka minua wihaawat: ja teen laupiuuden monelle tuhannelle, jotka minua rakastawat ja pitävät minun käskyäni.

Mitä se on?

W. Jumala uhkaa rankaista kaikkia niitä, jotka nämät käskyt rikkowat ja ylitsekäywät: sentähden pitää meidän Hänen wihaansa pelkäämän, niin ettemme Hänen käskyjäänsä riko; mutta armonsa ja kaikkea hywää lupaa Hän niille kaikille, jotka Hänen käskyjäänsä pitävät: sentähden pitää meidän Häntä rakastaman, Häneen turwaaman ja mielellämme Hänen käskyjäänsä jälkeen tekemän.

Nubbe Pääkappala.

Osko Tubdastas.

Maht nuorra aalmug kalke tam ohtkerta-
semest mattad.

Wuosmuz Oskokappala.

Eeijest Ibmelest ja Luomasast.

Mun oskom Ibmel oolo, Eeiji puoh wal-
dali, alme ja eendnam Luõja.

Mii taat li?

W. Mun oskom, ette Ibmel li muu oh-
ton puohoi eräs luoduis-guim luowum: adde-
lom munjin ruumos ja sielu, colmiid, peljeid
ja puohaid muite jesaniid, tiedu, tooimo ja
ipartas. Ja täid puoh wala tääl wyõimist
adna. Addel miitei munjin arwosaut jyõhe
päiwi rawatas ja államos, siita ja kártino,
peellikyõime ja päärnaid, päältu, siewátiid ja
puoh maid mun ruumos rawadossan taarpašam.
Wala wist suojel ja warjel muu, puoh miitei
wahagiid ja waaraid muu aldne ástá ja toarje.
Ja puoh taid taha Sun nuuta muu áástas-
hadna, jeijis sieu armostis ja Eijali pyõrrá-
wuodastes. Moi puohai oudast mun puodam
Suu kiittid, ráábmitid ja kunnioittid, Suu
kuullad ja palwelid. Taat li tuodaz tuot.

2.

Uskon Tunnustus.

Kuinka nuoren kansan pitää sen yksinkertaisesti oppiman.

Ensimmäinen Uskon-lappale.

Isästä Jumalasta ja Luomisesta.

Minä uskon Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, tairaan ja maan Luojan.

Mitä se on?

W. Minä uskon, että Jumala on minun, ynnä kaikkein muiden luotuinsa kanssa luonut; antanut minulle ruumiin ja sielun, silmät, korvat ja kaikki muut jäsenet, tiedon, toimen ja ymmärryksen; ja nämät kaikki vielä nyt voimassa pitää; antaa myös minulle runsaasti jokapäivä ravinnon ja verhon, kodon ja huoneet, puolison ja lapset, pellon, karjan ja kaikki mitä minä ruumiin ravinnoksi tarvitsen: vielä sitte suojelee ja varjelee minua, kaikki myös wahingot ja waarat minun päältäni estää ja torjuu. Ja kaikki nämät tekee Hän paitsi minun ansiotani, omasta sulasta armostansa ja isällisestä hyvyhdestänsä. Toitten kaikkein edestä minun tulee Häntä kiittää, ylistää ja kunnioittaa, Häntä kuulla ja palwella. Se on totinen tosi.

Nubbe Oskokappala.

Ibmel Algest ja Lonastusest.

Ja mun oskom Jeesus Kristus oolo, Suu aidno Alges mii Herram. Kotes sohoni Pase Jegast, soddoi nieidast Määriast. Piinatui Pontius Pilatus wuöldni, ristalo näyläjui, kuddui ja häydedui. Laukki wuolus helwitan, koalmad päiwi paijani pajas jäämemest. Laukki pajas alman iistai Eeiji Ibmel puohwaldali oalkis kiedast. Toppen li poatte tuobmid eelleid ja jäämmeid.

Mii taat li?

W. Mun oskom, ette Jeesus Kristus tuot Ibmel, Eeijist oudal nuuwhannawuodast soddom ja mii tei tuot olmož, nieidast Määriast soddom, li muu Herra, kote muu kadottam ja tyebmejam ulmu lonesti, puohain suddoin, jäämemest ja pergala wääldi wuöldni luosti ja päästi, i kulliin ikä silbpain, mutto Suu pase ja tiuwras woroines, ja wauwettes piinaines ja jäämmemines: ette mun Suu oabmes licim, Suu wäldekoddestes Suu wälde wuöldni äläcim ja Suu nuuwhannawuodast wanhurskeswuodast, wauwetteswuodast ja autogaswuodast palwelicim, nuutkuo Sun li jäämemest pajas kocam, eällä ja haltes nuuwhannawuodast. Taat li tuodalaz tuot.

Toinen Uskon-lappale.

Sumalan Pojasta ja Lunastuksesta.

Ja minä uskon Jeesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme. Joka sikisi Pyhästä Hengestä; syntyi Neitseestä Mariasta: piinattiin Pontius Pilatuksen alla; ristin päälle naulittiin, kuoletettiin ja haudattiin; astui alas helwettiin; kolmantena päivänä nousi ylös kuolluista; astui ylös taivaaseen; istuu Isän Sumalan kaikkivaltiaan oikealla kädellä; sieltä on tulewa tuomitsemaan eläwitä ja kuolleita.

Mitä se on?

B. Minä uskon, että Jeesus Kristus, toinen Sumala, Isästä ennen ijankaikkisuutta syntynyt, ja myös totinen ihminen, Neitseestä Mariasta syntynyt, on minun Herrani, joka minun kadotetun ja tuomitun ihmisen lunasti kaikesta synnistä, kuolemasta ja perkeleen waltan alta wapahti ja päästi: ei kullalla eikä hopialla; waan Hänen pyhällä ja kalliilla werrellänsä, ja wiattomalla piinallansa ja kuolemallansa: että minä hänen omansa olisin, Hänen waltakunnassansa Hänen allansa eläisin, Häntä ijankaikkisesti wanhurskaudessa, wiattomuudessa ja autuudessa palwelisin; niinkuin Hän on kuolluista nousnut ylös, elää ja hallitsee ijankaikkisesti. Se on totinen tosi.

Koalmad Oskokappala.

Pase Jegast ja Passotenist.

Mun oskom Pase Jega oolo, oht pase Kristeli serwikodde posi ulmui ohtwuoda; Suddoi addagas oazum; ruumos pajascuezu-lem ja nuuwanna eellim. Amen.

Mii taat li?

W. Mun uskom ja tubdastam, ette jem mun oami ipartastan ja wyõimestan, pyõyt Jeesus Kristus muu Herran oolo oskod, ikã Suu lusa poattid: mutto Pase Jegali muu Ewangelium peht koõom, skenkaides kuim õuwim, wuoika oskost adnam pasottam ja nanottam: nuutkuo Sun ubbo Kristekodde mailmest koõo, norra, õywwe, passot ja Jeesus Kristus lusa kiasa, ja wuoika oskost adna; mon serwekoddest sun muu ja puohai erãs oskowi suddoid jyõehe päiwi armolaut addagas addel, ja talle majemuu päiwist muu ja puoh erãs ulmuid jãmemest pajas kocat; ja nuut munjin ja puohaid kristoskoid nuuwanna eellim addel: Taat li tuodalaz tuot.

Kolmas Uskon-lappale.

Pyhästä Hengestä ja Pyhittämisestä.

Minä uskon Pyhän Hengen päälle: yhden pyhän kristillisen seurakunnan, pyhain ihmisten yhteyden: syntein anteeksi saamisen: ruumiin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän. Amen.

Mitä se on?

B. Minä uskon ja tunnustan, etten minä omasta ymmärryksestäni ja voimastani taida Jesuksen Kristuksen minun Herrani päälle uskoa eli hänen tykönsä tulla; waan Pyhä Henki on minun siihen Ewankeliumin kautta kutsunut, lahjoillansa walistanut, oikiassa uskossa pitänyt, pyhittänyt ja wahwistanut: niinkuin hän koko Kristikunnan mailmassa kutsuu, kotoo, walaisee, pyhittää ja Jesuksen Kristuksen tykö wetaa ja oikiassa uskossa pitää; jossa seurakunnassa hän minun ja kaikkein muitten usko- waisten synnit jokapäiwä armollisesti anteeksi antaa; ja sitte wiimeisenä päiwänä minun ja kaikki muut ihmiset kuolluista herättää; ja niin minulle ja kaikille Kristin-uskowaisille ijankaikkisen elämän antaa. Se on totinen tosi.

Koalnad Pääkappala.

Maht nuorra aalmug kalke tom ohtkerta-
semest mattad.

Mii Eeije Rukkos.

Mii Eec kote läh alмест.

Mii taat li?

W. Tain alkusauwain tatto Ibmel mii
kiässed nanosad oskod, ette Sun li mii wuoika
Eecim ja mii Suu rááhís päärnah, ette mii
tade ruktubboht noona torwast Suu ruho-
doliíim, nuutkuo síeu päärnah wanhenmii-
nes tarpasides aadno.

Wuosmuž Rukkos.

Pasottum láwus Tuu nommad.

Mii taat li?

W. Ibmel nomma li kale jecalnesuw jo
pase, mutto mii ruhodallap taan rukosist,
ette tot misstau pasottuwuci.

Mahte ja koas tot s'adda?

W. Koas Ibmel sääni cílgasaut ja put-
taht mattatuwwo, ja mii tade mild, nuutkuo
Ibmel päärnai poate, Ibmelalásaut eellip; toos
mii ícep, o almaláz Eec! mutto kote nubi

3.

Isä meidän Rukous.

Kuinka nuoren kansan pitää sen yksinkertaisesti oppiman.

Isä meidän joka olet taiwaassa.

Mitä se on?

W. Tällä esipuheella tahtoo Jumala meitä wetää wahwästi uskomaan, että Hän on meidän oikia Isämme, ja me Hänen rakkaat lapsensa; että me sitä rohkeemmin wahwassa turwaassa Häntä rukoilimme, niinkuin hywät lapset wanhemmiltansa tarpeitansa anowat.

Ensimmäinen Rukous:

Pyhitetty olkoon Sinun nimes.

Mitä se on?

W. Jumalan nimi on kyllä itsestänsä pyhä; mutta me rukoilemme tässä rukouksessa, että se meiltäkin pyhitettäisiin.

Kuinka ja koska se tapahtuu?

W. Koska Jumalan sana selkiästi ja puhtaasti opetetaan, ja me sen jälkeen, niinkuin Jumalan lasten tulee, jumalisesti elämme: siihen meitä auta, o taiwaalliuen Isä! Mutta joka toisin opettaa ja elää, kuin Ju-

mättadt ja eella, kuo Ibmel sääni raywwe,
tot hääpas mii kooskast Ibmel noomma, tost
warjel mii o almalaz Eec.

Nubbe Rukkos:

Aldapuodus Tuu wäldekoddad.

Mii taat li?

W. Ibmel wäldekodde aldan kale jecal-
nesuw, nuhtan mii ruhodalhadna, mutto mii
ruhodallap taan rukosist ette tot miiuw lusa
poadaci.

Mahte ja koas tot sadda?

W. Koas mii almalaz Eec addel mii-
jan Pase Jeggas, ette mii aarmus peht oskop
Suu säänis, nuut ette mii taan mailmist Ib-
melalasaaut ja talle alмест nuuwhannawuodast
elaciim.

Koalmaid Rukkos:

Sados Tuu taattud nuut eendnamest
kuo alмест.

Mii taat li?

W. Ibmel pyöre ja almalaz taattu kale
sadda mii ruhodalhadna, mutto mii ruho-
dallap taan rukosist, ette mijte miiuw kos-
kast sodaci.

malan sana neuwoo, se häväisee meidän seas-
samme Jumalan nimen: siitä warjele meitä,
o taiwaallinen Isä!

Toinen Rukous:

Lähestyköön Sinun waltakuntas.

Mitä se on?

W. Jumalan waltakunta lähestyy kyllä itsestänsä ilman meidän rukoustamme: mutta me rukoilemme tässä rukouksessa, että se meidänkin tykömme tulisi.

Kuinka ja koska se tapahtuu?

W. Koska meidän taiwaallinen Isämme antaa meille Pyhän Henkensä, että me Hänen armonsa kautta uskomme Hänen sanansa, niin että me tässä maailmassa jumalifesti, ja sitte taiwaassa ijankaikkifesti eläisimme.

Kolmas Rukous:

Tapahtukoon Sinun tahtos, niin maassa
kuin taiwaassa.

Mitä se on?

W. Jumalan hyvä ja armollinen tahto kyllä tapahtuu ilman meidän rukoustamme; mutta me rukoilemme tässä rukouksessa, että se myös meidänkin seasamme tapahtuis.

Mahte ja koas tot sadda?

W. Koas Ibmel ästa mii oazalistattum, ja puoh paas radiid, pergaluw ja maailm aikumosaid cywkkää ja tušen taba, kiäh ää suowo mii Ibmel noommo pasottid, ja Suu wäldekoddes mii lusa poattid, ja koas Sun mii säänistes ja wuoik oskost loop räja nanosaut adna! Näyt Suu pyöre ja armolaz taattu sadda.

Njeljäd Rukkos.

Adde miijan taan päiwi mii jyöhe
päiwäli leipim.

Mii taat li?

W. Ibmel tuodai puohaid ulmuid ja paaiduw addel jyöhe päiwäli leipi, nuuta mii ruhodalhadna, mutto mii ruhodallap taan rukosist, ette Sun addelici miijan ippertid, ette tot leipi, mast mii rawoduwuwup, li Sust addelum, ja kiitosin mii jyöhe päiwäli leipim nautased.

Mii jyöhe päiwäli leipi li?

W. Puoh maid ruumos rawadossan ja tarpasin puoda, kuoli: purromos, juhomos, pihtaseh, siita ja kärten, päältu, siewäte, rutto ja täywir, sieu peellikyöime, kuulia päärnah, oskolaz päära, Ibmelalaz ja sieu Essiwäld, sieu haaltasim utke, tarpaslaz alme, rauhu tierwuswuoda, sieu täwih, kudnalih mänuh,

Kuinka ja koska se tapahtuu?

W. Koska Jumala estää meidän lihalliset tahtomme ja kaikki pahat neuvot, perheleen ja mailman aiwoitukset särkee ja tyhjäksi tekee, jotka eivät salli meidän Jumalan nimeä pyhittää, ja hänen waltakuntansa meidän tykömme tulla: ja koska hän meitä sanassansa ja oikiaassa uskossa loppuun asti wahwana pitää. Näin hänen hyvä ja armollinen tahtonsa tapahtuu.

Heljäs Rukous:

Anna meille tänäpänä meidän jokapäiwäinen leipämme.

Mitä se on?

W. Jumala tosin kaikille ihmisille, ja pahoillenkkin, antaa jokapäiwäisen leiwän, ilman meidän rukoustamme; mutta me rukoulemme tässä rukouksessa, että Hän antais meidän hymärtää, että se leipä, jolla me ravitaan, on Häneltä annettu, ja kiitoksella meidän jokapäiwäisen leipämme nautita.

Mikä jokapäiwäinen leipä on?

W. Kaikki mitä ruumiin ravinnoksi ja tarpeeksi tulee, kuin on: ruoka, juoma, vaatteet, koto ja kartano, pelto, karja, raha ja tarwara, hyvä puoliso, kuuliaiset lapset, uskollinen perhet, hurstas ja hyvä Esiwalta, hyvä hallituksen meno, tarpeellinen ilma, rauha, terweys, hyvät tawat, funniälliset menot, us-

oskolih ustewäh, sieu siidekeyimeh, ja muu tommuodosui.

Wiidad Rukkos:

Ja adde miijan mii suddoidim addagas,
nuutkuo miiuw addagas addelep,
mii welguliidim.

Mii taat li?

W. Mii ruhodallap taan rukosist, ette mii almalaz Eecam ij keijaçi mii suddoide-mi ja toi tiet hilgoçi mii rukosim; tastkuo äp lä mahdoliu tom oazud, kuo mii ruhodallap, tastkuo äp mii lä tom äästasam; mutto ette Sun puoh miijan äärmestes addeliçi; tastkuo mii toohop sudo muadui naala jyöhe päiwi, äpge maitten muite äästäs, kuo rangastus, nuut mii mijtei taattup waimos-tim addagas addeliçi ja toohod toid pyörre, kiäh mii wuast rikko.

Kuudad Rukkos:

Ja elä tualwu mii kiusadossan.

Mii taat li?

W. Ij Ibmel kemgin kiused, mutto mii ruhodallap taan rukosist, ette Ibmel tattoçi warjeled mii, ette ij pergala, mailm ja mii oami oazim wietalçi ja saataçi mii eepä-

kolliiset ystävät, hyvät kylänmiehet ja muita
senkaltaisia.

Viides Rukous:

Ja anna meille meidän syntimme anteeksi
niinkuin mekin anteeksi annamme
meidän welvollistemme.

Mitä se on?

W. Me rukoilemme tässä rukouksessa,
ettei meidän taiwaallinen Isämme katsoisi mei-
dän syntejämme, ja niitten tähden hyljäisi
meidän rukoustamme; sillä emme ole mahdolli-
set sitä saamaan, kuin me rukoilemme, emme-
kä myös ole sitä ansainneet: waan että hän
kaikki meille armostansa annais; sillä me teem-
me syntiä monella muotoa jokapäivä, emmekä
muuta ansaitse, kuin rangaistuksen: niin me
myös tahdomme sydämmeistämme anteeksi an-
taa ja tehdä niille hyvää, jotka meitä was-
taan rikkovat.

Kuudes Rukous:

Ja älä johdata meitä kiusaukseen.

Mitä se on?

W. Ei Jumala ketaän kiusaa: mutta
me rukoilemme tässä rukouksessa, että Jumala
tahtois warjella meitä, ettei perkele, mailma
ja meidän oma lihamme wiettelisi ja saat-

oskon, ääpadossan ja eräs stuorra suddoid,
 ja jos mii taine suddoid, ja jos mii taine
 kiusaduwwup, ette mii majemust wuõitaciim.

Cicad Rukkos:

Matto pääste mii paast.

Mii taat li?

W. Mii ruhodallap taan rukosist, nuut-
 kuo ohtsozast, ette mii räähis almalaz Eeij-
 eam päästáci mii puohain paain, ruumos,
 sielu, täywir ja kudne pálest; ja ette Sun
 majemust, koas jäämmen tiime aldan adde-
 líci miijan sieu loopo, ja waldaçi mii armo-
 laut taan murru körest lusas alman.

Talle Tuu li wäldekodde ja wyõime ja
 kudne numhanna wuodast

Amen.

Mii taat li?

W. Ette mun tuodai oskom, taammuo-
 došuid rukosiid mii almali Eeçasim tohola-
 zan, ja Sust kullujum; tastkuo Sun li jeç
 pakkum mii näyt ruhodallad, ja lopedem mii
 kullod: Amen, Amen, tot li tuodai, tuodai,
 tah kalke näyt söddod.

taisi meitä epä-usloon, epäilyksiin ja muihin suuriin synteihin: ja jos me niiltä kiusataan, että me viimein voittaisimme.

Seitsemäs Rukous:

Mutta päästä meitä pahasta.

Mitä se on?

W. Me rukoilemme tässä rukouksessa, niinkuin yhteisesti, että meidän rakas taiwaallinen Isämme vapahtais meitä kaikesta pahasta, ruumiin, sielun, tawaran ja kunnian puolesta: ja että hän viimein, koska kuoleman hetki lähestyy, annais meille hyvän lopun, ja ottaisi meitä armollisesti tästä murheen laksoista tykönsä taiwaaseen.

Sillä sinun on waltakunta ja woima ja kunnia iankaikkisesti.

Amen.

Mitä se on?

W. Että minä totisesti uskon tainkaltaiset rukoukset meidän taiwaalliselle Isällemme otolliseksi, ja häneltä kuulutuksi: sillä hän on itse käskenyt meidän näin rukoilla, ja luvannut meitä kuulla. Amen, Amen, se on: totisesti, totisesti, nämät pitää näin tapahtuman.

Njeljäd Pääkappala.

Kaasta Sakrament.

Maht nuorra aalmug kalke tam ohtkertase-
mest ippertid.

Mii kaasta li?

W. Kaasta ij lä tus pää'tjes cääci, mutto
cääci Ibmel pakkumiid kiddejum; ja Suu sä-
niguiin ohtotuwwum.

Mii Herra Jeesus Kristus celkka pase
Matheus ludne majemu lowwost:

Monnod ja mättatid puohaid aalmugiid
ja käästid sii Eeiije ja Alge ja Pase Jega
nommon.

Mii hieduid Kaastast li?

W. Kaasta pyöhtä suddoid addagas oazu-
mosa, päästa jäämemest ja pergaluwust, ja
addel nuuw'hanna cellim puohaid toid kiäh
Ibmel sääniid ja lopad^usid osko.

Mohges toh Ibmel sänih ja lopadosah lää?

W. Mii Herra Jeesus Kristus celkku
Pase Markus ludne majemu lowwost:

Kote osko ja kaasto, tot puoda autuga-
san, mutte kote ij osko, tot kadottuwwu.

4.

P. Kasteen Sakramentti.

Kuinka nuoren kansan pitää sen
yksinkertaisesti oppiman ja
ymmärtämän.

Mikä Kaste on?

W. Kastet ei ole ainoastansa paljas
vesi; vaan on vesi Jumalan käskyn suljet-
tu, ja Hänen sanansa kansa yhdistetty.

Meidän Herra Jeesus Kristus sanoo **P.**
Mattheuksen tykönä viimeisessä luvussa:

Menkääät siis ja opettakaat kaikkea kansaa,
ja kastakaat heitä nimeen Isän, ja Pojan ja
Pyhän Hengen.

Mitä hyödyistä Kasteesta on?

W. Kastet saattaa syntein anteeksi saa-
misen, vapahaa kuolemasta ja perkeleestä, ja
antaa iankaikkisen elämän kaikille niille, jotka
Jumalan sanat ja lupaukset uskovat.

Kustasta ne Jumalan sanat ja lupaukset ovat?

W. Meidän Herra Jeesus Kristus sa-
noo **P.** Mark. tykönä viimeisessä luvussa:

Joka usko ja kastetaan, se tulee autuaaksi;
mutta joka ei usko, se kadotetaan.

Maht cääci matta nuut olla cääsiid waikuttid?

W. Ij tuodai tom cääci jecänes touwwe, mutto Ibmel sääni, kote cääsiin ja ludne li, ja osko, kote sääni cääcist osko, ja ton oolo jeiijis luóttah. Tastkuo cääci, nuutan Ibmel säänitta, ij lä eräs kuo cääci, ja ij kaasta, mutto sääni ohtotuwwum cäsiin, li kaasta: tot li aarmu ja eellim cääci, ja uddasist söddom lauggu Pase Jegast, nuutkuo Pase Pauwal celkka wuolgatas kirjastes Tiitus lusa ja koalmad lowwost:

Suu läädiswuodas peht Sun mii autugasan towwui, udesist söddom laugu ja Pase Jega udostus peht: maid Sun mii oolo Jeesus Kristus mii Wapahteije peht arwasaut kulgattam li, ette mii Suu aarmos peht wanhurskesin puodaciim ja nuuwanna cellim arpalazan, tuoiwo miel. Tot li tuodalaz sääni.

Maid Kaasta merhas?

W. Ette tot puoris Adam, kii mist wala li, jyöehe päiwäli katomos ja pyörrädus peht, sudoi ja puohai paai himoiguim, kalke heewottud ja kuttud, ja oppet jyöehe päiwi kocad pajas udda olmoz, kote pasewuodast, wanhurskeswuodast ja puteswuodast nuuwannawuodast Ibmel oudast eelled koolka.

Kost taat li kirjettum?

W. Pase Pauwal celkka wuolgatas kiriestes Romali lusa, ja ton kuudad lowwost:

Kuinka wesi taitaa niin forsiat asiat vaikuttaa?

W. Ei tosin sitä wesi itsestänsä tee: waan Jumalan sana, joka weden kansa ja tykönä on, ja Usko, joka sanan wedessä usko, ja sen päälle itsensä luottaa. Sillä wesi, ilman Jumalan sanata, ei ole muu kuin wesi, ja ei Kastet; mutta sana, yhdistettynä weden kansa, on Kastet: se on armon ja elämän wesi, ja uuden syntymisen peso Pyhässä Hengessä, niin kuin **P.** Paawali sanoo Lähetyskirjassa Tiutksen tykö ja sen 3 luvussa:

Hänen laupiutensa kautta Hän meidän autuaaksi teki, uuden syntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta: jonka Hän meidän päällemme, Jesuksen Kristuksen meidän Wapahattajamme kautta, runsaasti muodattanut on; että me Hänen armonsa kautta vanhurskaaksi tulisimme, ja iankaikkisen elämän perilliseksi, toiwon jälkeen. Tämä on totinen sana.

Mitä Kastet merkitsee?

W. Että se wanha Adami, joka meissä vielä on, jokapäiväisen katumuksen ja parannuksen kautta, syntein ja kaikkein pahain himoin kansa, pitää upotettaman ja kuolettaman; ja jälleen jokapäivä nouseman ylös uusi ihminen, jonka pyhyudessa, vanhurskaudessa ja ja puhtaudessa iankaikkisesti Jumalan edessä elämän pitää.

Kussa se on kirjoitettu?

W. **P.** Paawali sanoo Lähetyskirjassa Romalaisten tykö ja sen 6 luvussa:

mii läp Kristusain häydedum Kaasta peht
jäämmeman: ette nuutkuo Kristus li jääme-
mest Eeijes kudne peht cawnum; nuut kool-
kap miiuw udda eellimest jotted.

Wiidad Pääkappala.

Rippo ja Suddost pääst.

Maht ohtkertasemeh kalke mattadtud suddoi-
dis tubdestiä.

Mii Rippo li?

W. Rippast li kyóht oasi, vuosmuz,
ette mii tubdestep mii suddoidim; nubbe,
ette mii wäldep Rippo Eeijist sudost pääs-
som, nuutkuo Ibmelest aldness, ja äp mait-
ten tast eepid, mutto nanosad oskop ette
suddoh lää ton peht Ibmel oudast alмест
miijan addagas addeluwum.

Maid suddoid mii kolkap Rippo Eeije oudast
tubdested?

W. Ibmel oudast koolkap mii tubdested
jecin puohaid suddoid wawalazan, totuw
maid äp mii tubd adei tiedä, nuutkuo mii
toohop mii Eeije rukosist; mutto Rippo Eeije
oudast koolkap mii nomotid tuse taid sud-
doid, kuo mii tietep ja tubdop mii waimos-
tim ja oamidobdo waiwedeh.

Me olemme Kristuksen kansa haudatut
Kaiteen kautta kuolemahan; että niinkuin
Kristus on kuolluista Isän kunnian kautta
herätetty; niin pitää meidänkin uudessa elämäs-
sä waeltaman.

5.

Rippi ja Synnin-päästö.

Kuinka yksinkertaiset pitää opetettaman
syntejänsä tunnustamaan.

Mikä Rippi on?

W. Ripissä on kaksi kappaletta: ensim-
mäinen, että me tunnustamme meidän synti-
me; toinen, että me otamme rippi-isältä syn-
nin-päästön, niinkuin itse Jumalalta, ja emme
mitään siitä epäile; mutta wahvasti uskom-
me, että synnit ovat sen kautta Jumalan edes-
sä taiwaassa meille anteeksi annetut.

Kutka synnit meidän pitää rippi-isän edessä tun-
nustaman?

W. Jumalan edessä pitää meidän tun-
nustaman itsemme kaikkiin synteihin wilapääksi,
niihinkin, joita emme tunne eli tiedä, niinkuin
me teemme Isä meidän rukouksessa; mutta rip-
pi-isän edessä pitää meidän nimittämän ainoas-
tansa ne synnit, kuin me tiedämme ja tunnem-
me meidän syndämisisämme ja omaa tuntoa
wairwaawat.

Kiahes toh lää!
 W. Kiäija tuu säädud, Ibmel Louwe pakkumi miel'd, jos tun läh Eec, Eedn, alge, nieida, Ised, Eemäd tei palwelije j. n. o. Jos tun läh läämaž tottelmättum, oskomättum, lääski, waijah ja nyöski tuojin ja saawuin j. n. o. Jos tun läh eeräsi miela rikkom saawui adei tyeiguim, suoladam, kielastallam adei huollamattomeswuodast toohom maitten wahagiid ja kuaimadt oami pilladam.

Pieija tääl muu ouden oanehas Rippo kowe.

Näyt kolkađ tun Rippo Eeije ouden celkid ja tubdestid:

Kudnest adnom räähes Herra! mun ruhodalom tuu ette kuulocih muu ripo ja päästaci h muu Ibmel pälest muu sudoistam.

Jos tun läh palwelije, nuut celhi:

Mun waiwas suddogas tubdastam jecan wawaležan puohaid suddoid: eromasest tubdastam mun tuu ouden jecan palwelijen j. n. o. mutto (ton paap) jem mun palwal isädon oskolaut: tast kuo jem mun läm kallen ääsist toohom nuutkuo perru isedin muu pakkum lä; mun läm äddudam sii, ja illotim pelkkid ja korotid; mun läm läämaž lääski ja addelom puottid ednu wahagiid; mun läm läämaž nyöski saawuin ja tuoin; lijim kiertamättum ja muwce, riidalam ja palkkam jecan müdušuiguim j. n. o. taid puohaid mun

Kutkasta ne owat?

M. Katso sinun säätyäs, Jumalan Kymmenen Käskyn jälkeen, jos sinä olet isä, äiti, poika, tytär, isäntä, emäntä, taikka palkollinen j. n. e. Jos sinä olet ollut kowakorwainen, uskomaton, laiska, wihainen ja rietas töissä ja puheissa j. n. e. Jos sinä olet muitten mielen rikkonut puheilla taikka työllä, warastanut, walhetellut eli huolettomuudesta tehnyt jotakin wahinkota, ja toisen oman turmellut.

Pane siis minun eteeni lyhykäisen ripin-muoto.

Näin pitää sinun rippi-isän edessä sanoman ja tunnustaman:

Runnioitettava, rakas herra! minä rukoilen teitä kuulemaan minun rippiäni ja päästä-mään minua Jumalan puolesta minun synneistäni.

Jos sinä olet palkollinen, niin sano:

Minä waiwainen syntinen tunnustan itseni wikapääksi kaikkiin synteihin: erinomaisesti tunnustan minä teidän edessäni minuani palkolliseksi, j. n. e. Mutta sen pahempi! en minä palwelle isäntääni uskollisesti: sillä en minä ole monsesa asiaşa tehnyt niinkuin perheen wanhemmilta minulle käsketty oli; minä olen wihoittanut heitä, ja saattanut torumaan ja kiroilemaan; minä olen ollut laiska ja antanut tulla monta wahinkoa; minä olen ollut rietas puheissa ja töissä, ollut karsimaton ja napisewa, riidellyt ja torunut wertaisteni kanssa, j. n. e. Näitä kaikkia minä kadun,

kaadam ja ruhodalam aarmo: Mun taatum
mielalan jecan pyörätid.

Perru Puoris celhus näyt:

Eromasaut tubdastam mun tuu oudast,
ette jem mun lä^moskolaut mun^upärnaidan ja
perragan määttädtam, ikälä harjuttam sii Ib-
mel kunnioittid: Mun läm korottam ja Ib-
mel noomo tušan mainasam, läm lämaz mijtei
paan oudmerkkan sehe saawuin, ette tuojin.
Mun läm raanidan ednu wahagiid toohom,
kallad selketyöhin paast saarnum, wärre mit-
toin tiurasaut ja petulaut wuebtam; ja maid
sun wala äänap Ibmel pakkumiid ja aasatu-
said wuasta li toohom.

Jos ij kiihen taas wuóbmás jeijes tam-
muodosuid, tai stuórrabiid suddoid tohomis,
nuut älus tain idnigi lowwo adnos, adei ku-
hepeht oco ja jurtaeos aldnes suddoid ja too-
hod rippast olsis oamidobdo wääiwi; mutto
celhos oud tai kyóht kuo sun tietä, näyt.

Eromasaut tubdastam mun tuu oudast
ette mun ohti korottem, ohti nyóskis sauwid
saarnum; ohti tom adei tom toohim ja adde-
los tom nuut orrod. Jos ij sun taas maitten
nommotid tiedä (kuo kuittag mahottem tot
matta läde) nuut ällus maitten eromasaut
mongin muodasiid celkku; waldus suddoin
addagas oazumoša tääst ohtasi ripo-udhest,
kuo sun Ibmelan taha Rippo Eeijes oudast:

ja rukoilen armoa: minä tahdon mielelläni minuani parata.

Perheen wanhin sanokoon näin:

Erinomaisesti tunnustan minä teidän edessä, etten minä ole uskollisesti minun lapsiani ja perhettäni kaswattanut, enkä ole totuttanut heitä Jumalata kunnioittamaan: Minä olen kiroillut ja Jumalan nimen turhaan lausunut, ollut myös pahaksi esimerkiksi sekä puheilla, että töillä; minä olen minun läsnä asuilleni paljo wahinkoa tehnyt, monta panetellut, wäärällä mitalla kalliisti ja petollisesti myhnyt; ja mitä hän enä Jumalan läskyjä ja säätyänsä vastaan on tehnyt.

Jos ei joku taas löydä itsiänsä tainkaltaisia taikka suurempia syntejä tehneeksi, niin älköön niistä enämpi lukua pitävä eli pitemmältä etsikö ja ajatelko ylös hänellensä syntejä, tehdäksensä ripistä itsellensä omantunnon waiwaa; waan sanokoon yhden eli kaksi kun hän tietää, näin:

Erinomattain tunnustan minä teidän edessä, että minä kerran kiroilin, kerran puhuin riettaita puheita, kerran sitä eli sitä tein, ja antakaa sitte sillänsä olla. Jos ei hän taas yhtäkään nimittää tiedä (joka kuitenkin mahdotoin olla taitaa) niin älköön myös erinomattain jotakuta sanoko; waan ottakoon syntein anteeksi saamisen täessä yhteisessä ripintawassa, kuin hän Jumalalle tekee rippi isänsä edessä, sanoen edespäin:

Celhus oudas kuului näyt:

Mun wääiwas suddogas olmoz, kote st-
 dost sehe sóhonom ette söddom lám ja wala
 wist puoh muu eellim äikenom suddogas
 eellim adnam lám, tubdastam puoh waimos-
 tan Tuu oudast, o puoh waldalaz nuuw-
 hanna Ibmel! muu rááhís almalaz Eecán! ette jem
 mun lám Tuu rááhestam paijel puohai pitai,
 iká muu altemuzan nuutkuo jeéan, mun lám
 (ton paah) ma^u Eeijedanguim muadi naali
 rikkom Tuu ja Tuu pase pakkum säänidad
 wuasta sehe jurtuin sania ja tuoin, ja tiedam
 jeéan ton tiet áástaám helwet ja nuuw-
 hanna kadotus, jos Tun kalkacih muu nuut tuob-
 mid, kuo Tuu korra wuoikadwuot waata ja
 muu suddom aastaám láá; Mutto táál Tun
 rááhís almalaz Eec! lopedom lám, ette taat-
 toh aarmo ja ládiswuota toohod puohai wái-
 wasi suddogasaiguim, kiah jeijes pyóraded
 taattuh ja noon oskoin patarid Tuu fatti-
 máttum láádiswuodad ja wapahteije Jeesus
 Kristus aastaám lusa. Tooid Tun taattoh aar-
 molaz láde, wáikke maht sii láá Tuu wuásta
 rikkom, ja jeh kuassin idnik sii suddoid syói-
 mid. Toos mun mijtei waiiwas suddogas
 jeéan luótam ja ruhodalom torwelaut, ette
 Tun ton sabma Tuu lopedosad miel licih
 munjin aarmolaz ja ládis ja addelicih munjin
 puoh muu suddoidan addagas, Tuu pase no-
 mod raabmadossan ja kudnen.

Minä waiwainen syntinen ihminen, joka synnissä sekä sinnyyt että syntynyt olen, ja vielä sittelin kaikkena elinaikana syntistä elämätä pitänyt olen, tunnustan kaikesta sydämeistäni sinun edessä, o kaikkivaltias iankaikkinen Jumala, minun rakas taiwaallinen Isäni, etten minä ole sinua rakastanut ylitse kaikkia kappaleita, enkä minun lähimmäistäni niinkuin itseäni. Minä olen, sen pahempi! minun isäni kanssa monella muodolla rikkonut sinua ja sinun pyhiä käsky-sanojas vastaan sekä ajatuksilla, sanoilla ja töillä; ja tiedän itseni sentähden ansainneen helwetin ja iankaikkisen kadotuksen, jos sinun pitäis minua niin tuomitseman, kuin sinun kova oikeutes waatii ja minun syntini ansainneet owat. Mutta nyt sinä, rakas taiwaallinen Isä! luvannut olet, että tahdot armon ja laupiuden tehdä kaikkein waiwaisten syntisten kanssa, jotka heittänsä parata tahtowat, ja wahwalla uskolla paeta sinun käsittämättömän laupiu-tes ja wapahujan Jesuksen Kristuksen ansion tykö. Niille sinä tahdot armollinen olla, ehkä kuinka he owat sinua vastaan rikoneet, ja et itänänsä enää heidän synte'änsä soimata. Siihen minä myös waiwainen syntinen itseni luotan, ja rukoulen turwallisesti, että sinä sen saman sinun lupaukses jälkeen olisit minulle armollinen ja laupias, ja antaisit kaikki minun syntini anteeksi, sinun Pyhän nimes kiitoksi ja kunniaksi.

Puoh walda'az nuuw'hanna Ibmel, Suu stuorra fattimáttom ládiswuodas ja wapahteije Jeesus Kristus aastasem tiet, addelus miijan puoh mii suddoidim addagas, ja addelus miijan armuidis pyóráidid mii suddogas eellemim ja oazud Suu ludne nuuw'hanna eellim. Amen.

Ládis Ibmel ja almalaz Eec! ken ládiswuodast ij ollakin loppo lá, Tun kote läh kiertowoz, kuhes mielalaz ja stuorra armost, addagas addelah puoh paid tuoiid, rikkosiid ja suddoid. Mii láp (ton paap) toohom suddoid mii Eeijedanguim; mii láp paas toohom ja láp lámaz Ibmelmattomeh ja Tuu miela rikkom: Tunjin ainoin láp mii suddoi toohom, ja Tuu oudast paas toohom; mutto elá mušte mii tolaid paaid tuitem, áármed jeijád huapust mii paijel, tastkuo mii láp aipas surhis tilan heewim; ised mii Ibmel mii wapahteije Tuu nommed kudne tiet; peesteh mii ja addeh miijan puoh suddoidim addagas ja adde miijan Tuu Pase Jeggad aarmo pyóráidid mii suddogas eellemim ja oazud ohton Tun nuuw'hanna eellim, Tuu Algad Jeesus Kristus mii Herra peht. Amen.

O Tun puohain aarmolazmus Herra Jeesus Kristus! áármed jeijad muu wááiwás suddogas oolo; ja kieijast muu páll Tuu ládiswuodad colmiguim; nuutkuo Tun kiecih

Kaikkivaltias ijankaikkinen Jumala, Hänen suuren käsittämättömän laupiutensa ja Wapahdajan Jesuksen Kristuksen ansion tähden, antakoon meille kaikki meidän syntimme anteeksi, ja antakoon meille armoansa parata meidän syntistä elämätämme ja saada Hänen kansansa ijankaikkisen elämän. Amen.

Niin myös:

Laupias Jumala, rakas taiwaallinen Isä! jonka laupiudella ei yhtään loppua ole: Sinä joka olet kärsivällinen, pitkämielinen ja suuresta armosta anteeksi annat kaikki pahat teot, rikokset ja synnit. Me olemme, sen pahempi! tehneet syntiä meidän isäimme kanssa; me olemme wäärin tehneet ja olleet jumalattomat, ja sinun mieles rikkoneet: sinulle ainoalle olemme me syntiä tehneet, ja sinun edessä pahoin tehneet; mutta älä muista meidän entisiä pahoja tekojamme, armahda meitä nopiasti, sillä me olemme sängen wiheliäisiksi tulleet; auta meitä Jumala, meidän Wapahdamme, sinun nimes kunnian tähden; wapahda meitä ja anna meille kaikki meidän syntimme anteeksi; ja anna meille sinun Pyhän Henkes armo, parata meidän syntistä elämätämme, ja saada sinun tykönsä ijankaikkisen elämän; sinun Poikas Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

O sinä kaikkein armollisin Herra Jesu Kristel armahda sinuas minun waimaisen syntisen päälleni; ja katsahda minun puoleeni sinun laupiutes silmillä, niinkuin sinä katsoit

Piettar päll salist, koas sun Tust piettalom läi, ja nuutkuo Tun kiecih ton suddogas kaalko päll, pöyte ludne Fariseus wiasust, ja riëwar päll rist hirsimuorast: ja addeh munjin Tuu puohain paasemus äärmud peht, ette mun ohton Pietarain äierucim muu suddoidan, ton suddogas kaalkoin Tuu ollasaut räähisticim, ja riëwarain kieijecim Tuu pase muoduidad alrest nuuwhannawuodast. Amen.

Taas Rippo-Eec' celhos:

Ibmel läwus tunjin aarmolaz ja nanodus tuu osko. Amen.

Rippo-Eec' celhos wala:

Nuutkuo tun osko, nuut tunjin sados! Ja mun, mii Herram Jeesus Kristus pakkum miel addelem puoh tuu suddoidad addagas, Eeije ja Alge Pase Jega nommon. Amen.

Mono rauhun!

Mutto kiah lä oamidobdo wääiwist, tei murrhist ja aastastusast, taid matta Rippo Eec' jecch kale kukepeht pase Raamad tuobduztusaiguim lohduittid ja oskon cuwnad. Taat li rippo tus nuoraid ja outkertašemiid.

Taat li Kristus pakkum, kuo Sun celkka:

Mun addelom tunjin alme wäldekodde éoungiid: ja maita tun éoonoh eendnam al-

Pietarin puoleen salissa, koska hän sinun kiel-
tänyt oli, ja niinkuin sinä katsoit sen syntisen
waimon puoleen, pöydän tykönä Fariseuksen
huoneessa, ja ryömärin puoleen ristin hirs-
puussa: ja minulle sinun kaikkein pyhimmän
armos kautta, että minä ynnä Pietarin kanssa
itkisin minun syntejäni, sen syntisen waimon
kanssa Sinua täydellisesti rakastaisin ja ryö-
märin kanssa katselisin Sinun pyhiä kaswojas
taiwaassa ijankaikkisesti. Amen.

Tätä rippi-isiä sanokoon?

Sumala olkoon sinulle armollinen ja wah-
wistakoon sinun uskoas! Amen.

Rippi-isiä sanokoon vielä?

Niinkuin sinä uskot, niin sinulle tapahtukoon.

Ja minä, meidän Herran Jesuksen Kris-
tuksen käskyn jälkeen, annan kaikki sinun syn-
tis anteeksi, nimeen Isän, ja Pojan ja Py-
hän Hengen.

Mene rauhaan!

Mutta jotka ovat omantunnon rasituk-
seessa, taikka murheessa ja ahdistuksessa, niitä
taitaa rippi-isiä itse kyllä pitemmältä pyhän
Raamatun todistuksilla lohduttaa ja uskoon
herättää. Tämä on Rippi ainoastansa nuo-
rille ja yksinkertaisille.

Tämä on Kristuksen käsky, kuin Hän sanoo:

Minä annan sinulle taiwaan waltakun-
nan awaimet: ja mitä sinä sidot maan päällä,

ne, tot kalke läde čodnom alмест: ja maita tun päästäh eendnam alne, tot kalke läde päästum alмест. Wäldid pase Jegga. Kieid tii suddoid addagas addelwettet, toito toh addagas addeluwe: ja kein tii tolliwettet taine lää toh tollejuwwum. Math. 16 v. 19. Joh. 20 v. 23.

Kuudad Pääkappala.

Altar Sakrament.

Maht nuorra aalmug kalke tom ohtker-
tasemest mattad ja ippertid.

Mii altar Sakrament li?

W. Taat li mii Herram Jeesus Kristus tuodalaz rubmoš ja worro, leipi ja wiine wueldni miijan Kristalazaid purrod ja juuhod, aldnest Kristusest määtetum ja aasattum.

Kost taat li Kirjettum?

Nuut kirjottel pase Ewangelist almah Matheus, Markus, Lukas ja Pase Pauwal:

Mii Herram Jeesus Kristus ton ija, kuo Sun pettui, waaldi leipi, kiitti, toijeli ja ad-
deli mattatus päärnaidis ja celhi: Wäldid ja purrod taat li muu rubmoš, kote tii oudast addeluwo, tom tooheđ tii muu muštom.

sen pitää oleman sidotun taimaassa: ja mitä sinä päästät maan päällä, sen pitää oleman päästetyn taimaassa. Ottakaat Pyhä Henki. Joille te synnit anteeksi annatte, niille ne anteeksi annetaan: ja joille te ne pidätte, niille ne ovat pidetyt.

Matth. 16: v. 19. Joh. 20: 23.

6.

Uttarin Sakramentti.

Kuinka nuoren kansan pitää sen yksinkertaisesti oppiman ja ymmärtämän.

Mikä Uttarin Sakramentti on?

M. Se on meidän Herran Jeesuksen Kristuksen totinen ruumis ja veri, leivän ja viinan alla meille Kristityille syödä ja juoda, itse Kristukselta sääty ja asetettu.

Kuusa se on kirjoitettu?

M. Niin kirjoittawat pyhät Evangeelistat: Mattheus, Markus, Lukas ja pyhä Paawali:

Meidän Herra Jesus Kristus sinä yönä, jona hän petettiin, otti leivän, kiitti, mursi ja annoi opetuslapsillensa, ja sanoi: Ottakaat ja syökööt; tämä on minun ruumiini, joka

Nuut mijtei Ehdes määles man, waldi Sun kalha, kiitti, addeli siijan ja celhi: wáldid ja juuhod táást puohoh: taat li tot uddo testament kalk muu voorost, kote tii ja ednui oudast gulgtuwwo suddoi addagas addelem tiet. Tom toohod nuut táyjáh kuo tii juhoweded muu mustom.

Maid puoriid taat purrom ja juuhom waikut?

W. Ton addeleh tah säänih tiettid *tii oudast addelum ja gulgtum suddoi addagas addelem tiet*. Tot merhas ette mist taan sakramentast Suddoi addagas addelem, eellim ja autogaswuot tommuodosui sääni peht addeluwo; tastkuo kost suddoi addagas addelem li, tast li mijtei eellim ja autogaswuoda.

Maht ruubmosláz purrom ja juuhom määtta nuut ollo aasiid waikutted?

W. Purrom ja juuhom ij tom tuowwo; mutto toh säänih moh tást láá: *tii oudast addelum ja gulgtum, suddoi addagas addelem tiet*. Moh säänih, ohton toin ruubmosliin purromain ja juuhomain, láá pääkappalah taan sakramentast; tastkuo kote osko taid sääniid, sun oazu maita tah lopedeh, tot márhas suddoi addagas oazomos.

Kii taam sakrament olmnal nautas?

W. Purrohadrnawuoda adned ja ruub-

teidän edestänne annetaan. Se tehkää te minun muistokseni.

Samalla muotoa Ehtoollisen jälkeen, otti hän myös kalkin, kiitti, annoi heille, ja sanoi: Ottakaat ja juokaat tästä kaikki: tämä on se uuden Testamentin kalkki, minun veresäni, joka teidän ja monen edestä muodatetaan, syntein anteeksi antamiseksi. Se tehkää, niin usein kuin te juotte, minun muistokseni.

Mitä hyvää tämä syöminen ja juominen matkaan saattaa?

B. Sen antavat nämät sanat tietä: Teidän edestänne annettu ja muodatettu, syntein anteeksi antamiseksi. Nimittäin, että meille tässä Sakramentissä syntein anteeksi antamus, elämä ja autuus senkaltaisten sanain kautta annetaan; sillä kussa syntein anteeksi antamus on, siinä on myös elämä ja autuus.

Kuinka ruumiillinen syöminen ja juominen taitaa niin forsiat asiat matkaan saattaa?

B. Syöminen ja juominen ei sitä tee; waan ne sanat, jotka tässä seisowat: Teidän edestänne annettu ja muodatettu, syntein anteeksi antamiseksi. Jotka sanat, hnnä sen ruumiillisen syömisen ja juomisen kanssa, owat pääkappaleet tässä Sakramentissä; sillä joka uskoo ne sanat, hän saa mitä ne lupaawat, nimittäin syntein anteeksi antamuksen.

mošlaut jeijs walmastiđ li kale síeu ja olkoldas utke, mutto tot li wuoika mahdolaž ja kelpolaž, kote oske taid sääniid: *tii oudast addelum ja gulgtum, suddoi addagas addelem tiet.* Mutto kote ij osko taid sääniid, mutto eppid, tot li mahottem ja kelpottam; tastkuo tot sääni *tii oudast* nágge aaidu oskoli waibmu.

Wiasu Tawwul,

L adei mottomeh Pase Raamat säänih, puohaid ulmuid, maineh ječkiesuw lici rauwwag ja manados, jos waldačii tast waara, maid ken wirges waadači.

Mattatijeid:

tii Nuut wáldid tii alnestid waara ja puohain tii éurrigiin, kiaid Pase Jegga li tii Pispén pieijam, paimentid Ibmel serwekodde, maid sun jeijs worain áástašam li. Ap. Toho Raam. 20 kov. v. 28.

Pispe koolka láde wauwettem, out emád almai, murric, riski, sijwo, kuosij káyn-gajije, máttatije, ij juhhe, ij tuorro; ij njeýris, wuoittu piýttáá; mutto áármitije, ij riite-

Kuka tämän Sakramentin kelwollisesti nautitsee?

B. Paastota ja ruumiillisesti itsensä valmistaa on kyllä hyvä ja ulkonainen tapa, mutta se on oikein mahdollinen ja kelwollinen, joka usko nämät sanat: Teidän edestänne annettu ja wuodatettu, syntein anteeksi antamiseksi. Mutta joka ei usko niitä sanoja, waan epäilee, se on mahdotoin ja kelwotoin; sillä se sana: teidän edestänne, waatii aiwan uskollista sydäntä.

Suoneen-taulu,

eli muutamat Pyhän Raamatun Sanat kaikille sädhyille, joista itse kullekin mahtaa olla neuwo ja manaus, ottaaksensa siitä waarin, kuin hänen wirkansa waatii.

Spettajille.

Miin ottakaat siis itsestänne waari ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidän Piispoiksi pannut, kaitsemaan Jumalan senrakuntaa, jonka Hän omalla werellään ansainnut on. Up. E. 20: v. 28.

Pispan pitää oleman nuhteettoman, yhden emännän miehen, walppaan, raittiin, siwiän, wierasten holhoojan, opettawaisen: ei juomarin, ei tappelian, ei ilkiän woiton pyhittä-

lije, ij áánhis, kote oame wiasus sieunal haaltas, kest kuuliah päärnah láá puoh kuuliaswuodain. Ij áskán Kristum. 1 Tim. 3 v. 2, 3, 4, 6.

Kotte kiddo adna putes ja mattatije-wuodast säänist, ette sun líci nanos tierwasli maattu peht rauwwid ja wuásta zuázoid wuitid. Tit. 1 v. 9.

Sánikulleid.

Muste tii mattatieided, kieh tiijan Ibmel sääni saarnum láá; kiei osko couwwud. Hebr. 13 v. 7.

Nuut li Herra pakkum, ette toh kiah Ewangelium almotih, kalke Ewangeliumist álatus oazud. 1 Cor. 9 v. 14.

Kote sääniin ráywejuwwo, tot juawus puohaid pyóre toos, ki suu raywwe. Gal. 6 v. 6.

Wanhemeh, kiah pyórást haaltaséh, kalke kyöyt kertasist kudnest adnuđ, eromasaut toh kiáh säänist ja maatust tyójá taheh Tastkuo Raabmat celkka: Jeh tun kolka riiha puippad eerki njáálme kódnođ kidda, tyóje almai li pálhes áástasam. 1 Tim. 5 v. 17, 18.

Kolkawetted ládi tii máttatieid kuulia, serwedid sii; tastkuo sii huola adneh sielusted, nuutkuo toh kiáh louwo tain toohod kalke, ette sii tom iloin touwučii ja ä hua-

jän, waan armeliaan; ei riitaisen, ei ahneen, joka oman huoneensa hywin hallitsee, jolla kuuliaiset lapset owat, kaikella kunniallisuudella: Ei äsken Kristityn. 1 Tim. 3: v. 2, 3, 4, 6.

Joka kiini pitää puhtaasta ja oppettavaisesta sanasta, että hän olis wäkewä terveellisen opin kautta neuwomaan ja waastansaesiojita woittamaan. Tit. 1: v. 9.

Sanan kuulioille.

Muistakaat teidän opettajitanne, jotka teille Jumalan sanaa puhuneet owat: joitten uskoa te seurattaat. Heb. 13: v. 7.

Niin on Herra säätänyt, että niitten, jotka Ewankeliumia ilmoittawat, pitää Ewankeliumista elatusensa saaman. 1 Cor. 9: v. 14.

Joka Sanalla neuwotaan, se jakakoon kaikkea hyvää sille, joka häntä neuwoo. Gal. 6: v. 6.

Wanhimmat, jotka hywin hallitsawat, pitää kaksinkertaisessa kunniasa pidettämän, erinomattain ne, jotka Sanassa ja opissa työtä tekewät. Sillä Raamattu sanoo: Ei sinun pida riichtä tappawan härjän suunta sitoman kiini, ja työmies on palkkansa ansainnut: 1 Tim. 5: v. 17, 18.

Olkaat teidän opettajillenne kuuliaiset ja seurattaat heitä, sillä he walwowat teidän sielujanne, niinkuin ne jotka luvun niistä tekemän pitää, että he sen ilolla tekisit ja ei huo-

hadussain, tastkuo ij tot láá tiijan hiadulaz.
Hebr. 13 v. 17.

Mailmalid Essiwaldid.

Ij lá Essiwáld mutoi kuo Ibmelest; toh wááldis, kiáh láá, Ibmelest toh lowalih láá. Ton tiet jōaház ki jeijis Essiwáldi wuást aasat, tot li Ibmel louw^e wuástá; mutto toh kiáh wuásta láá, oazu tuoamu pajalsis. Tastkuo toh kiáh wuásta láá, oazu tuoamu pajalsis. Tastkuo toh kiáh wááldi aldne láá, áá láá pyöre tahheid, mutto paaid pallon. Jos jeh taattu Essiwáldest pollođ, nuut touw pyöre, ja tun oazuh sušt kiittos. Tastkuo Sun li Ibmel palwelije tunjin pyórrin. Mutto jos tun paast touwoh, tie poloh: talle ij sun miehi tusan kyóddi, tastkuo sun li Ibmel palwelije ja máhsa toid rangastussan, kote paast tahah. Rom. 13 v. 1, 2, 3, 4.

Uólligoppoid.

Jyōeház láwus Essiwaldam, kiást wáldē li, uólligob; tastkuo ij Essiwald lá mutoi kuo Ibmelest. Rom. 13 v. 1.

Kolkawetteđ ládi uólligobo puohaid olmozláz lowid Herra tiet: liciuw tot kunagan, nuutkuo pajemuid; adei oaivi almaid, nuutkuo toid kiáh sust wolgattum láá, paast tahheid rangastussan ja hurskaid kiittosin.
1 Piettar. 2 v. 13, 14.

kauksella; sillä ei se ole teille hyödyllinen.
Hebr. 13: v. 17.

Maailmalliselle Esiwallalle.

Ei ole Esiwallta muutoin kuin Jumalalta; ne wallat, jotka ovat, Jumalalta ne säätyt ovat. Sentähden jokainen kuin itsensä Esiwallta vastaan asettaa, se on Jumalan säätyä vastaan: mutta ne jotka vastaan ovat, saavat tuomion päällensä. Sillä ne jotka wallan päällä ovat, ei ole hywintekidille, waan pahoille pelwoiksi. Elles tahdo Esiwallta peljätä, niin tee hywää, ja sinä saat häneltä kiitoksen. Sillä hän on Jumalan palvelia sinun hywäkses. Waan jos sinä pahaa teet, niin pelkää: sillä ei hän miekkaa hukkaan kanna; sillä hän on Jumalan palvelia ja kostaja, sille rangaistukseksi, joka pahaa tekee. Rom. 13: v. 1, 2, 3, 4.

Alammaisille.

Jokainen olkoon Esiwallalle, jolla walta on, alammainen; sillä ei Esiwallta ole muutoin kuin Jumalalta. Rom. 13: v. 1.

Olkaat alamaiset kaikelle ihmiselliselle säädylle Herran tähden: olisko se Runinkaalle, niinkuin yllimmäiselle: taikka päämiehille, niinkuin niille, jotka Häneltä lähetetyt ovat, pahointekidille rangaistukseksi, ja huruskaille kiitukseksi. 1 Pet. 2: v. 13, 14.

Addeled Keisaran, kuo Keisar lää, ja Ibmelan, kuo Ibmel lää. Math. 22 w. 21.

Nuut mun tääl rauwim, ette oudal puohai odnuci rukkoseh, adnomošah, tuaiwutusah ja kiittoseh puoh ulmui oudast: kunagasái ja puoh Essiwáldi oudast, ette mii rauhust ja máásust álačiim, puoh Ibmelalázwuodast ja kudnalaswuodast. 1 Tim. 2 w. 1, 2.

Rauwi sii, ette sii oaiwe almaid ja Essiwáltid uólligobo ja kuulia lícii. Tit. 3 w. 1.

Naijom almaid.

Almah! rááhístid tii kalkoited, nuutkuo mijtei Kristus serwekoddes raahisti, ja addeli jeijsis suu oudast: ette Sun tom pasotíci.

Almah kalko mijtei kalkuihis rááhístid, nuutkuo jeijsas ruumošiidis; kote kaalkus rááhíst, tot rááhíst jeijses. Tastkuo ij ohtokin li oame oazes koassin wajjedam: mutto eelet ja káýngá suu, nuut kuo mijtei Herra serwekoddes. Efes. 5 v. 25 j. n. o.

Tii almah, áátusted kaalkuitedguim ijermin, ja addeled ningalasaíd nuutkuo rásemasa littan suu kudnes, nuutkuo mijtei eelim aarmo kyeime arpalazan, ette ij tii rúkosiid estum puoddáci. 1 Petr. 3 v. 9.

Antakaat Keisarille, kuin Keisarin ovat, ja Jumalalle, kuin Jumalan ovat. Matth. 22: v. 21.

Niin minä siis neuvon, että ennen kaikkia pidettäisiin rukoukset, anomiset, toivotukset, ja kiitokset, kaikkein ihmisten edestä: Kuningasten ja kaiken Esiwallan edestä, että me rauhassa ja leuossa eläisimme, kaikessa Jumalisuudessa ja kunniallisuudessa. 1 Tim. 2: v. 1, 2.

Neuvo heitä, että he Päämiehille ja Esiwallalle alammaiset ja kuuliaiset olisit. Tit. 3: v. 1.

Aviomiehille.

Miehet, rakastakaat teidän waimojanne, niinkuin myös Kristus seurakuntaa rakasti, ja annoi ulos itsensä Hänen edestänsä: Että Hän sen pyhittäis. Miehet pitää waimojansa rakastaman, niinkuin omia ruumiitansa: joka waimoansa rakastaa, se rakastaa itsiänsä. Sillä ei yksikään ole omaa lihaansa koskaan wihannut: waan elättää -ja holhoo sitä, niinkuin myös Herra seurakuntaa. Eph. 5: v. 25 j. n. e.

Te miehet, asukaat waimoinne kanssa taidolla, ja antakaat waimolliselle niinkuin heikommalle astialle hänen kunniansa, niinkuin myös elämän armon kanssa-perilliselle, ettei teidän rukouksenne estetyiksi tulisi. 1 Pet. 3: v. 7.

Almah räähistid kalkuited, ja eppid kalke lāde korrased sii wuasta. Col. 3 v. 19.

Naijom kalkoid.

Kaalkuh lāhus sii almaidis uölligoboh, nuutkuo Saara läi Abrahamin kuuliaz ja kocii suu Herran, kiän nieidan tii puoattam läpped, jos tii pyöräst tohowetted ja polhanna läpped. 1 Petr. 3 v. 1, 6.

Kaalkuh lāhus oami almaidis uölligoboh, nuutkuo Herran: tastkuo almaiili kaalku oaiwi; mutto nuutkuo serwekodde li Kristus-on uölligobo, nuut mijtei kaalkui kalke almaidis puohain uölligobo lāde. Efes. 5 v. 22, 23, 24.

Tuu taattud koolka almad taatu uöllā addelum lädi, ja suu kalka haltased tuu. 1 Mos. 3 v. 16.

Wanhimaid.

Tii Eeijih! ällud illod tii pärnaitid wajan, mutto mättadid sii kurotasast ja Herra nuhtkiin. Efes. 6 v. 14.

Mutto kote paad out täin uemusain, kiän oskoh muu oolo, pyöreb sunjin liči ette millo kedki kososttuwuči suu caappatan, ja sun wuaijuttuwuči määra kiengalwuotan. Math. 18 v. 6.

Ibmel loppedi tuodastus Jaakobist, ja addeli Laawa Israelist, maid Sun pakkumi

Miehet, rakastakaat waimojanne ja älkäätkä olko tylhyt heitä vastaan. Col. 3: v 19.

Uwio waimoille.

Waimot olkoot heidän miehillensä alamaiset, niinkuin Saara oli Abrahamille kuuliainen, ja kutsui hänen Herraksi, jonka tyttäriksi te tulleet olette, jos te hywin teette, ja pelkäämätä olette. 1 Pet. 3: v. 1, 6.

Waimot olkoot omille miehillensä alamaiset, niinkuin Herralle: sillä mies on waimon pää: mutta niinkuin seurakunta on Kristukselle alainen, niin myös waimoin pitää miehillensä kaikissa alamaiset oleman. Eph. 5: v. 22, 23, 24.

Sinun tahtos pitää miehes alla annettu oleman, ja hänen pitää wallitseman sinua. 1 Mos. 3: v. 16.

Wahemmillle.

Te isät, älkäätkä hyllyttäkö tiedän lapsianne wihaan, waan kaswattakaat heitä kurituksesta ja Herran nuhteesta. Eph. 6: v. 4.

Mutta joka pahentaa yhden näistä pienimmistä, jotka uskowat minun päälleni, parempi hänen olis että myllynkivi ripustettaisiin hänen kaulaansa, ja hän upotettaisiin meren syvyyteen. Matth. 18: w. 6.

Jumala sääsi todistuksen Jakobissa, ja antoi Lain Israelissa, jonka Hän käski mei-

mii Eeijid mattadtid sii pãrnaidis, ette áskan poatteh máttacii ja pãrnah moh wala sáddeh, kuo sii olles olmozin sáddeh, ette siiuw mijtei almoticii pãrnaidis.

Pãrnaid.

Pãrnah! kolkowetted ládi kuulia wanhemited Herrast; tastkno tot li wuoikist, kudnest adne Eeijad ja Eednãd (kote li wuozmuz pakkum most lopados li): ette manastuáh ja kuhha álacih eendnam alne. Efes. 6 v. 1, 2, 3.

Pãrnah kolkowetted ládi kuulia wanhemided puohain; tastkuo tot li Herran pyórust toholáz. Col. 3 v. 20.

Nuorawuodan Oucazast.

Tii nuorah! kolkowetted ládi puorrassaid uólligoboh ja kolkowetted ládi puoh kyeime kyeimised uólligoboh, ja adned jeijid cougasaut nieyriwuodan; tastkuo Ibmel li illpodii wuast, mutto nieyriid Sun áddel áármu. Niauruttid táál jeijid Ibmel wieusas kieda wuóld, ette Sun tii ááikistes kuargutici. 1 Petr. 5 v. 5, 6.

Isátaid ja Emátaid.

Isedeh! tot kuo wuoigad ja muddomiield li, nuut cáittid palwelijeid, tom tiettid ette tistau li Herra alмест. Col. 4 v. 1.

dän isäimme opettaa heidän lapsillensa, että vastatulevaiset oppisit, ja lapset, jotka vielä syntyvät, kuin he kasvavat, että hekin myös ilmoittaisit lapsillensa. Ps. 78: w. 5, 6.

Lapsille.

Lapset, olkaat kuuliaisit teidän vanhemmillenne Herrassa; sillä se on oikein, kunnioita isääs ja äitiäs (joka on ensimmäinen käsky, jolla lupaus on): ettäs menesthisit ja kauwan eläisit maan päällä. Eph. 6: w. 1, 2, 3.

Lapset, olkaat kuuliaisit vanhemmillenne kaitisfa; sillä se on HERRalle hywin otollinen. Col. 3: w. 20.

Nuoruudelle yhteisesti.

Te nuoret, olkaat wanhoille alamaisit: ja olkaat kaikki toinen toisellenne alamaisit, ja pitäkääit teitänne kiintiäst: nöyryhteen; sillä Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon. Nöyryttäkääit siis teitänne Jumalan wäkewän käden ala, että hän teitä ajallansa korottais. 1 Pet. 5: w. 5, 6.

Isännille ja Emännille.

Isännät, se kuin oikeus ja kohtuus on, niin osottakaait palvelijoille, tieten että teilläkin on Herra taimaasfa. Col. 4: w. 1.

Ja tii Isedeh, toohod mijtei siijan (palwelijeited) wuasta, ja pijad mǎdtal uhkausiid, tom tiettid, ette tii Herra mijtei li alмест, ken oudast ij lǎ ulmu muodu kečmoś. Efes. 6 v. 9.

Jeh tun koolka toohod̄ tuu altemuzad weerriwuoda, adei riewetid sust. Tuu tyōi almad pǎālhi ij kolka lǎdi tuu ludne itta rai. 3 Mos. 19 v. 13.

ǎle touw weerriwuoda ton kiauhan ja tarpašije tyōi almaisad; mutto mǎysih sunjin suu pǎālhe ton pǎiwi, oudal pǎiwi lyōśtim. 5 Mos. 24 v. 14, 15.

Palwelijeid.

Palwelijeh! kolkowetted lǎdi kuulia tii ruumoslǎz isedidid, paaloin ja tuarkastasain tii waibmud outkertašemwuodast, nuutkuo Kristusan. Ij čolmi oudast palweled, nuutkuo ũlmu miela nuautittid; mutto nuutkuo Kristus palwelijeh, toohod waimusted maid Ibmel tattu; šieu mielain palweled Herra ja ij ulmuid. Tom tiettid, ette maid puoriid kiini taha, tom sun li wist maasat Herrast oazo, lǎwwus oarje adei luowos. Efes. 6 v. 5, 6, 7, 8.

Tii palwelijeh! kolkowetted lǎdi uōlli-goboh puohain paloin tii isedided ij tuś puoriid ja siiwoid, mutto mijtei paappoid. 1 Petr. 2 v. 18.

Ja te isännät, tehkäät myös niin heitä (palmelioita) kohtaan, ja pankaat pois uhkaukset; tietten, että teidän Herranne on myös taimahissa, jonka edessä ei ole ihmisen muodon katsumusta. Eph. 6: w. 9.

Ei sinun pidä tekemän lähimmäiselles wäärhyttä, eli ryöväämän häntä. Sinun päiwämiehes palkka ei pidä oleman sinun tykönä huomiseen asti. 3 Mos. 19 w. 13.

Älä tee wäärhyttä sille köyhälle ja tarwitsewaiselle päiwämiehelles; waan maksa hänelle hänen palkkansa sinä päiwänä, ennen auringon laskeematta. 5 Mos. 24: w. 14, 15.

Palkollisille.

Palmeliat, olkaat kuuliaiset teidän ruumiillisille isännillenne, pelwolla ja wapistuksella teidän sydämenne yksinkertaisuudessa, niinkuin Kristukselle. Ei silmäin edessä palwellen, niinkuin ihmisten mieltä noutain; waan niinkuin Kristuksen palweliat, tehden sydäimestä mitä Jumala tahtoo; hywällä mielellä palwellen Herraa ja ei ihmisiä. Tietten, että mitä hywää kukin tekee, sen hän on jälleen Herralta saapa, olkoon orja eli wapaa. Eph. 6: w. 5, 6, 7, 8.

Te palweliat, olkaat alamaiset kaikella pelwolla teidän isännillenne, ei ainoastansa hywille ja siwille, waan myös tuimille. 1 Piet. 2: w. 18.

Leskaid.

Tot li wuoika leska, kote ohtunis li, ja pieija tuoiwus Ibmel oolo, euapcu ain rukosiin ja isasis euorwumiin ija ja päiwi; mutto kote iltkallewuodast äälla, tot li eellen jaabman. 1 Tim. 5 v. 5, 6.

Mun celham naihadna ulmuid ja leskaid, tot li siijan pyörre, jos sii lää nuutkuo munuw; mutto jos sii ää waije jeijes haltašid, nuut naaijus; tastkuo pyöreb li naaijed kuo puolid. 1 Cor. 7 v. 8, 9.

Puoris Kaalkuh kalke mijtei jeijis nuut keyttid nuutkuo poosiid soapa, ä kalke (lädi) selketyöhin muwcah, ikä juhheh, mutto pyörest mattatijeh. Ette nuorah kaalkuh sist sieu uhdid mättacii, almaidis räähisticii, pärnaidis räähisin adnacii, licii siiwoh ja puttah. Tit. 2 v. 3, 4, 5.

Oucažast Aalmugan.

Puoh maid tii tattowetted, ette ulmui kalke tiijan toohod, nuut tii mijtei siijan toohod; tastkuo tot li Laaha ja Proffet. Math. 7 v. 12.

Tun kolka räähisted altemuzad nuutkuo jeijad. Räähiswuot li Laawo täytamos. Rom. 13 v. 9, 10.

Läwwus räähiswuot wauwettem. Waijetid paa, ja sorjed kidda pyöräst.

Wieljalaz räähiswuot läwwus waibmo-

Leskille.

Se on oikia leski, joka yksinänsä on, ja asettaa toivonsa Jumalan päälle, pysyin aina rukouksissa ja awulsi huutamisisa yötä ja päivää. Mutta joka hekumassa elää, se on eläwältä kuollut. 1 Tim. 5: w. 5, 6.

Minä sanon naimattomille ja leskille, se on heille hywä, jos he owat niinkuin minäkin; waan ellei he woi heitänsä pidättää, niin naitoot: sillä parempi on naida kuin palaa. 1 Cor. 7: w. 8, 9.

Wanhat waimot pitää myös itsensä käyttämän niinkuin pyhäin sopii, ei (oleman) panneteliat, eikä juomarit, mutta hywin opettawaiset. Että nuoret waimot heiltä hyviä tapoja oppisit, miehiänsä rakastaisit, lapsensa rakkaina pitäisit, olisit siwiät ja puhtaat. Tim. 2: w. 3, 4, 5.

Yhteiselle kansalle.

Raikki mitä te tahdotte, että ihmisten pitää teille tekemän, niin te myös heille tehkäät; sillä tämä Laki ja Prophetat. Matth. 7: w. 12.

Sinun pitää rakastaman lähimmäistäs niinkuin itseäs. Rakkaus on Lain tähttämys. Rom. 13: w. 9, 10.

Olkoon rakkaus wilpitöin. Wihatkaat pahaa, ja rippukaat kiini hywässä. Weljellinen rakkaus olkoon sydämmellinen teidän keske-

laz tii kooskast. Äänattolod kyeime kyei-
mened kudne tohomest. Röm. 12 v. 9, 10.

Nuut mun tääl rauwwim, ette oudal puo-
hai odnući rukkoseh, aadnumusah, tuaiwutu-
sah, ja kiittoseh puohai ulmui oudast. Tim.
2 v. 1.

nänne. Ennättäköön toinen toisensa kunniaa tekemässä. Rom. 12: w. 9, 10.

Niin minä siis neuwon, että ennen kaikkia pidettäisiin rukoukset, anomiset, toivotukset ja kiitokset, kaikkein ihmisten edestä. Tim. 2: w. 1.
